

Centre for Studies in Social Sciences, Calcutta

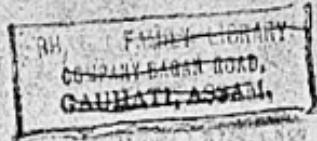
Documentation of rare Assamese books in collaboration with Assam Sahitya Sabha, Jorhat and the Ford Foundation: microfilmed and digitised in October 2006

Record No: 2006/165	Language of work:	Assamese
Author(s) / Editor(s):	Lakshinath Bezboruah	
Title:	- ৰাখা	
Transliterated Title:	Raakhai	
Translated Title:		
Place of Publication:	kolkota (Calcutta)	
Year:	1913, 14, 15, 16, 17, 18	
Size:	21 cms	
Volumes:	IV, V, VI, VII, VIII	
Remarks:	1st 2 volumes reprinted in the year 1929.	
Holding institute: Assam Sahitya Sabha, Jorhat	Microfilmed and digitised by: Centre for Studies in Social Sciences, Calcutta, 2006.	
Microfilm Roll No:	From gate:	To gate:

ପ୍ରକାଶ ମର୍ମତା
ଜୁଣୀ

ଏକାଦଶ ମର୍ମତା

ବିଷୟ	ପରିଚି
ଶ୍ରୀ ମହାରାଜ ଦେବ	୫୧୯
ନରପାତକର ଚବୀ	୫୧୯
ପର୍ବତିଷ୍ଠି	୫୧୯
ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର	୫୧୯
ଦେଖିଲେ - ମର୍ମିଳା ଲ - କୁଆଳି ?	୫୧୯
ନିଜର ଏଣ	୫୧୯
ପୋଙ୍କ କିମ୍ବା ଆଶ ଜେନ ଧିର୍ମ	୫୧୯
ଉଜ୍ଜ୍ଵଳା	୫୨୨
ଆମାର ଅମରାଧ	୫୨୩

পঞ্চম বছৰ, আহিন] বাঁহী। [১৮৭৬ শক, ১১শ সংখ্যা।

শৌশকবদেৱ।

৫

কোন দুৰ অভীতৰ ধ্যানযগ্ন ঘোষী তুমি
 তৰ পুণ্য কিৰণেৰে কৰিলা পৰিত্র তুমি ?
 নীৰলে বজাই বীণা কোন কৰি-কাননত
 সৰ্গৰ বাতৰি আনি দিলা দেৱ মৰতত ?
 মধুৰ কঙাব তাৰ গভীৰ উদাৰ ঝুবে
 আঞ্জি উঠিছে বাঞ্জি অসমৰ দৰে দৰে।
 যি বীণৰ সুবেবেই প্ৰেম-মন্দাকিনী ধাৰা
 অসীম সাধনা বলে নমালা সৰ্গৰপৰা,
 বৌদালা ভঁড়িৰ পোত, দিলা ধৰ্ম, দিলা জ্ঞান,
 দিলা ভাষা অসমক কৰিলা জীৱন দান।
 তোমাৰ জীৱনী দেৱ শিখে এনে সাধ্য কাৰ,
 গোটেই অসম ভূমি বিচৃত জীৱনী গাৰ।
 অসমৰ বীতি নীতি, অসমৰ সদাচাৰ,
 অসমৰ ধৰ্মতাৰ, অসমৰ ব্যৱহাৰ,
 সকলোকে তুমি দেৱ সুজ্ঞালা নতুন মঞ্জে ;
 তোমাৰ গৌৰী গীতি হৃদয়ে হৃদয়ে বাজে।
 তোমাৰ নামৰ ধৰ্ম গ্যারে গাহৰ সুবাহৃত,
 উঠিছে আকাশ ভেৱি কীৰ্তনক অসমত।
 “শঙ্কৰ আমাৰ শুক” উলাহতে গাঁঠ গান,
 দিয়ে আহি বিহুানে নৰ বথৰৰ জ্ঞান।
 তোমাৰ গীতকে শুনো হাবি বন পথাৰত,
 ধানুহৰ মুখে মুখে সকলোৰে অসুৰত।

কুল কুল কুল শুধে কাৰৰ তটীয়েনি

অগত প্ৰাণিছে তেমাৰ মহিমা বাণী ॥

তাৰ প্ৰতিধৰণি উষ্টি পৰ্যতে কন্ধবে গই,

বতাহে সাৰাটি তাকে বাখে চিবকাঙলৈ ॥

বেন উদ্ধিশৰ বাছি বাছি কুল তুলি,

কৃত ঘতনেৰে দেৱ গাথিলা কৈমালা ধাৰি,

কুস্তি বাৰ্ষ তিনি ভাৱ আৰ্দ্বাই সক বৰ,

পিকলা ধৰ্মৰ মালা সকলোকে আসবৰ ॥

অগত মুকলি হ'ল কদম্ব মুকলি পাই,

তোমাৰ নিছান লই উচ্ছাহেত আওড়াই,

হেলাবলে সমাপ্তিৰে যত কাম কৈৱেনৰ,

আভিলে অনং শুধ চিৰ শান্তি কি সুন্দৰ ॥

জাণী তত কাৰ্যবীৰ অসমৰ বন্ধু ভূমি

অশ্বেৰ বতনে দেৱ সঞ্জলা অনন্য ভূমি,

তোমাৰ সাজকে পিছি জননীয়ে উজ্জাহত,

নিষ্কৃকে চিনাকী দিয়ে হাহি হাহি অগতণ ॥

তোমাৰ বৃক্ষতে আৰি হই আৰি বলীয়ান,

উজ্জিতিৰ বাটতে উত্তি ধৌৰে দৌৰে আওড়ান ॥

বৰবৰ্ণনিয়ৰ দৰে তোমাৰ আশীয় বাণী

মুকুত্য গংসাৰত বিশ্বক শান্তি পানী ॥

তোমাৰ কৃকথা! কণা পথে ধেন জীৱনত,

অক্ষিব আৰাজি দিও সামৰণেৰে চৰণত ॥

মাই যোৰ সাতৰো গুৰুত্বতা হাৰ,

বাই মোৰ চিকিৎসা হাঁবা বাজা অলঙ্কাৰ ॥

জগা বীণখনি যোৰ নেজানো তুলিব তাম,

নোৱাৰে! মধুৰ শুধে বিচৰ নতুন গান ॥

কিহেবে পূজিয় দেৱ আজি এই গুতি দিমে?

আৱতে বিযোৰ হই নিৰাশ আৰুল মনে,

আনিলৈ ১৮৩৬ কুল বনে বনে কুবি কুবি,

কপাহী ভূতাবে দেৱ পাখিলৈ ই মালাধাৰি ।

চুলো সমল যোৰ কুস্তি এই অভাগাৰ,

লোৰৈ দেৱ লোৰৈ আজি শুদ্ধৰ উপহাৰ ॥ "ঘৃ"

সম্পাদকব চৰা।

কোনে কয় মহাপুৰুষ শৈক্ষণ্যেৰ দ্বাৰা ই প্ৰাকাশিত ধৰ্ম সাম্প্ৰদায়িক-
তাৰে চাপি জাপ মন ? যি কিয়ে যেতে সেই ধৰ্মৰ প্ৰকৃত লক্ষণ নাইনে শুন্দে ;
তেওঁ অনধিকাৰ চৰ্চা কৰি সাম্প্ৰদায়িকতাৰ মোহৰেৰ ছাৰ শক্ষণেৰেৰ ধৰ্মৰ
গাত মাদ্যৰিটৈ যায়। শক্ষণেৰেৰ ধৰ্ম বিদ্যুলনীন, উদাব আৰু যখন্ ধৰ্ম।
এই ধৰ্ম পুৰানি, আচীন, চিবস্তুন, সনাতন, যদিও যি শক্ষণেৰেৰ দ্বাৰাই ছত্ৰিশ
জাতিৰ লোকৰ শক্ষণেৰত নতুনকৈ প্ৰাকাশিত আৰু প্ৰচাৰিত। আৰ্য ঋষি
পকলণ শুদ্ধৰত দেতিয়া! সূর্যমৃত সৰ্বকৰ্ত্তা দ্বিদ্বৰ অশীয় মহিমাৰ প্ৰথম
উদ্যোগ হয়, আৰু সেই মহিমাৰে অসুৰ বাহিৰ যুক্তি হৈ দেতিয়া। তেকলোকে
তপোৰমত সাম গান কৰে, যেতিয় তেকলোকে 'দ্বিদ্বৰ জানিবৰ' নিমিত্তে
অনেক কাল সদ্যাধিত বহি ধাকাকৈতে তেকলোকে জননে দ্বিদ্বৰ হঠাৎ
চকাখকৈ দেখিয়ালৈ পাই দেতিয়াই উচ্চিছল - "মৃন্মল বিশেষুষ্ট পুৰু আ যে
ধায়ানি দিয়ানি তহুঁ। বেদাহ মেতৎ পুৰুষ যথায়মানিত্য বৰ্ণং তমসঃ
পৰবৰ্তাদ ॥" যেতিয়া আম জননে কলে, ময়ো জনিছোঁ। "বসো বৈ সঃ,"
আৰু দেতিয়া আম এজনে কলে "মই দ্বিদ্বৰ জানিছোঁ বুলিও কৰ
মোৱাৰো! নাইজনা বুলিও কৰ মোৱাৰো," সেই আমে ভালকৈ জানিব
মোৱাৰা, মনে সম্পূৰ্ণকৈ জুবি মোৱাৰা, 'পোৰ'বালৈ ভালকৈ
বেপিয়াৰি, ধৰিব মোৱাৰা কালতে এই ধৰ্মৰ জনম। এই ধৰ্মৰ বীজ
পুৰুষকুলৰ বেৱৰ পৰিষকলৰ শুদ্ধৰত পৰম পুৰুষ পৰমামাৰ হাবাই
বোপিত, আৰু পথম পুৰুষৰ ধৰণৰ ককণ-বালি দিফিত, হৈ 'অছুবিত
আৰু পৰিবৰ্কিত। এই ধৰ্ম বেদৰ শুণত বিজ, বেদ মহোদিবিৰ শুদ্ধৰকুলৰ

আম আম অনেক কুম লাগভিয়াল, অমার, অসার্পক বষ, অথচ আচল বৃক্ষে
বুলি থকা বিজেতে দৈত্যে এষ যথাবিক মিহলি হৈ আছিল। বেদের পথ
সকলে দেবের গৃহত এই বিত্ত দেবি চিনিছিল, চিনি নির্বাচ তোগলৈ থাবি-
ছিল, আব উপযুক্ত প্রিয় শিয়াক দিছিল; কিন্তু নানা কারণত, থাইকে
তার মোল বৃক্ষিক নেওয়ারা লোকের হাতত তাৰ সংস্কৰণ আলোচনাখনি
হোৱাৰ পৰ্যন্ত তাক অনেক অসার বস্তুৰ মাজুত মিহলি কৰি হৈ দিছিল।
ইয়াৰ পিছত দৈৰকী শুধুয়ানুব অৰ্তনামৰ মুখনিষ্ঠ গীতাই, শুকপোক্ত
পুৰুষ-হৃষি শ্ৰীমতাগৱতে, পশ্চপূৰণৰ বৰ্ণণওই, উহুয়াবীৰূপ পুৰুষ আদি
সামৰিক গ্ৰন্থই এই বৰ্ষ উভাৰ কৰি ভজন দুষ্য-গুৰুত্ব স্থাপন কৰে; আৰু
আমাৰ কঢ়াজু শক্তবদেতে “ব্ৰাহ্মণৰ চঙালৰ নিৰিচাবি কূল,” “দ্বাতাত
চোৰতো সমভূত” হৈ সকলোকে তাক দান কৰি দিলো।

শক্তবদেতে শুভ সম্মানৰ পঠন কৰা দুবৰ্ত পাকক ফুল ফুল অনেক সম্পূৰ্ণ
ধৰ্মৰ প্রতিকৰণ সকলোটকে তেওঁলোকৰ খোটালিবেৰ ব্ৰেবোৰ আত্ম
ওলাই আহি একে টাইতে পোটোখাই একেখোটলোীয়া ডাঁড়াৰ নাম ধৰণ ততত
বহি তেওঁ বিলাই দিলা এই মগ্নবৰ্দেৰ ভাঁগ গৰলৈ উচ্চবৰে মাজিছিল।
তেওঁ থাইক মাজিছিল, “হেৱা বায়ু, হেৱা শুণিব, হেৱা কোচ, হেৱা
কেওত্ত, হেৱা কৰিতা, হেৱা অৱৰি, হেৱা যতন, হেৱা গাৰো, হেৱা মিদিব,
হেৱা চুগাল, আহা তোমালোকেই হনিত শৰণ লৈ ভৰ্তাইক, এই কাৰণলৈ
তোমাশোকৰ সকলোৰে সমাজ অধিকাৰ; হৰি তোমালোকৰ সকলোৰে
পিতা, পিতাৰ চুঙ্গ তোমালোক সম্বন্ধ; তোমালোকে নিমজ্জনে ভড়া। পতা
ডাঙৰ সক জাতবোৰ তোমালোকৰ নিখৰ নিমিত্তেহে, হৰিক পারৰ নিমিত্তে
নহয়; এতেকে দেইবোৰ নিমিত্তে অসার্পক ধৰাখুলা কৰি ধৰাকি
আচল বৰ পাহাৰি মাধ্যমিকিৰ। “কিন্তু নিষ্পত্তি জানিবা, ‘অতি শুভতে কোথা
তোমালোকৰ জৰ্তবোৰ তোমালোকে ভাঁতি সমাজ কৰি সমাজত নেওৰ
কটা বাধ হৈ ওলাবলৈ যই তোমালোকত কোৱা নাই। যই মাৰ্জ ‘ইয়াকেহে
কৈছোৰ প্ৰতি শুভতে ওগ আৰু কৰ্ত অশুস্বারে বিভাগ কৰা জাতব আচল
অভিগ্রাম হৃতুলি বা হৃতুলি হৃতুলি, নিষ্পত্তি আৰু অকামিলা হৈ গৱি,
জাতক শেহত ধৰামত কৰি লৈ মিছাই তাৰে গপতে গেজি আচল কথা

আহিন, ১৮০৬।] সম্পাদকৰ চৰা।

৫৭৩

অওকাখ কৰি যাবিছাইক। তোপি তোমাশোকক কঙ্গ বে, মন গৈছে
যদি তোমালোকৰ জৰু তোমালোকে বাবি থাকা, কিন্তু তাকে বঞ্চাত
মানবী জনম গোটেইচো। মিছাত নষ্ট নকৰিবা, কাৰণ সি অসাৰ; সাৰ
উৎসব নাম আৰু দেৰাহে, এতেকে ধাকহে নিজৰ কৰি বৃক্ষত লৰ লাগে।
চোৱা, হৰিক পতি চঙালকে আদি কৰি ছত্ৰিশ জাতি পথকালত পথমপিণ্ডা
হৰিব কোজা পাইছে গৈ আৰু ইহকালত যজৰ পাত্ৰ হৈছে। তোমালোকে
ভাগবত মানা নে? মানা যদি শুনা, ভাগবতৰ বষ্ট বৰফত শুকদৰে কি
হৈছে—

“কৃকৃ ধায় হৈন মেছগণে।
সিও গুৰু হোৱে হৰিকার্তনে।

চঙালো হৰিনাম লৰে মাৰ।

কৰিবে উচ্চত যজৰ পাত্ৰ॥

মলাগে দেৱ বিষ শুণি হইবে।

মলাগে মহত শান্ত জানিবে॥

মিছাত মৰে আন কৰ্ম কৰি।

হোৱস্ত ভক্তিভ ভূং হবি॥

* * *

কৃকৃ কথাত দিয়ে বগিচ।

বৰ্কৰ জ্যা তাৰ লাধে কিক।

অধোক মাৰ হৰি দিয়ে বাতি।

নৰাছে ভক্তি জাতি অৱাতি॥—কৌর্তনযোৰো।

শক্তবদেতে দেদাভিমানীসকলক কৈছে,—“তোমালোকে বেদৰ আচল
শুচ মৰ্ম হৃতুলি তাত বিশিষ্ট দৰ্বারা পৰিভাগ, কৰি, তাৰ পুল্পতাৰাক
মুহকে সাৰেগত কৰি লৈ থালি কৰ্ত কৰি মিবিচা। তোমালোকে বেদৰ
গুচ অভিগ্রাম হৃতুলি মাৰ কৰ্ত কৰিয়েই মৰা, অথব বেদৰ অভিগ্রাম মতে
কৰ্মহোৰে কৰিব নাজান।

“হৃবুজে দেৱ অভিগ্রাম গুচ।

কৰ্মক কৰিবে নজানে মুচ।”

কৰ্ম চিত্তগুলিৰ নিমিত্তেহে আৱশ্যক, দ্বিতীয় প্ৰাপ্তিৰ নিমিত্তে নহয়। কৰ্ম কৰিলে তাৰ ফল আৱশ্যে পোৱা যায় ; কিন্তু সেই ফল অৰ্থসূচী আদি বিমাণী, অবিনাশী নহয় ; কৰ্মফল ভোগৰ অন্তত আকো জৰু, মুনৰাগমন। "গত্তাগত প্ৰমত্তিনা কৰ্ম্মণাং কৰ্ম্মচাৰীণাঃ"। কিন্তু বেদবিহীত কৰ্ম কৰিবলৈ মই হাক দিয়া নাই ; কিন্তু সেই কাৰ্য সকাম্যতায়ে নকৰি নিকামতভাৱে কৰিবা, আৰু সকলো কৰ্ম আৰু কৰ্ম্মফল দ্বিতীয়ত সমৰ্পণ কৰি থাবা, তেহে সেই কৰ্মৰ ধাৰাই তোমাৰ চিত্তগুলি ; আৰু চিত্তগুলিৰ ধাৰাই জ্ঞান আৰু শেষত ঘৃঞ্জ লাভ হৰ। তন্মা একাধিক পদ্ধত কৈছে—

"মিহায়ে কৰিয়া সকল কৰ্ম।

বিষুবত অৰ্পণ সি সৰ ধৰ্ম॥

অৰণ কৌৰৰ্ত্তন তাহাৰ ফল।"

কিন্তু আকে নকৰি বৰজোৱণ আৰু প্ৰযোগ লৈ জীৱাহিণী আদি কৰ্ম কৰিলে—

"বৰজোৱণে কৰে কৰ্মত গৌতি।

কৰ্ম্মৰ সন্তু ভাৱ বাঢ়ে নিতি॥

কৰে হিংসাধৰ্ম মোপলৈ বোধ।

মুওচচ হৈন সৰ্বৰ জোধ॥" কৌৰৰ্ত্তন।

কৰ্ম মানে দ্বিতীয় প্ৰাপ্তি অৰ্শা কৰি কৰা নিষ্ঠা-নৈমিত্তিক ধৰ্মৰ কাৰ্যাৰ কথা হে কোৱা হৈছে, ঔন্নয়নাজ্ঞা নিৰ্বাহৰ নিমিত্তে কৰিব লগভ্যা কৰ্মৰ কথা কোৱা নাই, বেদেও তোহাক নিকৰ্ম্মী হৰলৈ কোৱা নাই, বেদান্তহী কোৱা নাই, প্ৰেৰণৰ মাদা পীতাইও কোৱা নাই, মইও নকৰ্ত। গৃহত ধাকি ঔৱনৰ যাবত্ত্যাক কৰ্ম কৰি, জ্ঞাত ধাকি ও গৃহৰ পাত নিষিড়ি ধৰা দৰে সেই কৰ্মত নিলিপু হৈ আগি দেই কৰ্ম আৰু কৰ্মফলক দ্বিতীয়ত সমৰ্পণ কৰি "সদযো ভাক্তি বোৱা চাবি হৰি"।" বীতাই মচাই মচাই কৈছে, কৰ্ম কৰি, তোমাৰ যথাসাধা কৰ্ম্মকাৰী, ভালাকৈ কৰ্ম কৰা, কিন্তু নিজাৰ হৈ ৰুবি তাৰ কলেবে হৈতে ইত্যবৰ চৰণত সমৰ্পণ কৰিবা, তেহে, তোমাৰ উচ্চাব হৰ, মতুৰা তুমি তোমাৰ ক্ষয়ৰে দৈতেই বুলি মৰিব। বেদ তলাজি, মাহিক ভাৱে কৰ্ম কৰিলে চিত্তগুলি হৰ, চিত্তগুলি হলেই নিৰ্মল দৰ্পণত তোমাৰ মূৰৰ প্ৰতিবিধ দেখিবলৈ পোৱাদৰে তোমাৰ নিৰ্মল দৰ্পণত পৰমায়াৰ

আহিন, ১৮৩৬।]

সম্পাদকৰ চৰা।

৫৭৫

প্ৰতিবিধ দেখিবলৈ পাৰা, পালেই তোমাৰ কাম দিলিল ; কেতিয়া সকলো কৰ্ম সকলো ধৰ্ম পৰিভ্যাগ কৰি আহিল কাৰ্যা দ্বিতীয়ত একশৰণ হব পাৰিব। কিন্তু এটি কথা, দ্বিতীয়ত প্ৰথমবেপৰা একশৰণ হোৱা ভজন পকে মুক্তিৰ নিমিত্তে preliminary কৰ্ম কৰিবৰ তেকো আৰম্ভক নাই, কাৰণ তেওঁ ধৰ্ম ও সংস্কৰণ দ্বিতীয়নিৰ্দিষ্ট সকলো কৰ্মকে কৰি দেয়, তথাপি তেওঁ দ্বিতীয়ত একশৰণীয়া হোৱা বিমুক্তে, নিজৰ শৰীৰ মূল ভাৰ্যা বিস্তুত মৰতাশৃঙ্খল হৈ ৰাখিবার হৃতবিশুক্ত হয়। কৰ্ম বিশেষা বেদৰ নিজবো এই অভিপ্ৰায়েই হে, আৰু বেদৰ সেই নিগৃত ভাৰ, বুজোভাই সেইদেৰি, আন ধৰ্ম কৰ্মৰ ওপৰত হৰিনামক বহুদাৰ।

"সেহিসে কুলীন বেদক বুলি।

যাহাৰ মূলে হৰি নাম নিষে।"

"সকল ধৰ্মত কৰি বিশিষ্ট।

হৰি কৌৰৰ্ত্তনে ধৰ্ম গুৰিষ্ট।

অনাবৰি আন ধৰ্ম সম্পত্তি।

দিউ উপনদেশ হৰি ভক্তি।"—কৌৰৰ্ত্তন,

নাবদে তিনি কঠপা দি ভাকেহে কৈছিল—

"হৰি নামে নামে নামে নিষে।"

যোহোৰ পীৰৰ নাবদে কৰা।

কলিব কালে আৰ আত পৰ।

নাই নাই নাই গতি লোকৰ।

নাবদে দিলস তিনি কঠপা।

আৰ মামানিতে কোন নো লগা।

নাবদেৰ বাবী শিলৰ প্ৰেণ।

হৃত নাবদী বিচাৰি বেৰা।"—কৌৰৰ্ত্তন।

অৰম ধৰ্ম ভাগবতত নাবদে ব্যাপক উপনদেশ দিওঁতে কৈছে যে প্ৰদাই চাৰিবন্ধন বেদক তিনিবাৰ ভালাকৈ বিচাৰি চাই তাত হৰি কৌৰৰ্ত্তনকহে সাৰ বুলি থিৰ কৰাটো পালে ;—

চারিশ বেদক ব্রহ্মায়ে আনি।

বিচারিলা তিনিলাৰ প্ৰাণাপি ॥

এহিমানে মাত্ৰ কৰিলা সাৰি ॥

হৃষিকীৰ্তনেস তবে সংসাৰ ॥

আৰু চোৱাচোন দেশিহিতি তত্ত্ব মন্ত্ৰ বহিত তত্ত্ব হোম আৰি কৰ্ম্ম কৰোত্মকলৰ কৰ্ম্মতো অনেক ছিজু ধাৰিক যাই, তাৰ অপৰপূৰ্ব নহয়; সেইদেখি পেটিটো বুঝি তাৰ অস্তত হিনোম খণ্ড কৰিবৰ ব্যবস্থা কৰি শকলৈ দিছে—

“তত্ত্ব মন্ত্ৰ আনো তৰা অনেক ।

দেশ কা঳পাত্ৰ ছিদ্ৰ যতকে

পূৰ্ণ হুছি মত যজন প্ৰস । ॥

হৰি নামে কৰে সবে হৃষাম্ব ॥”

ভাগবতৰ অষ্টম শুক্ল ঋষিঘে এই কথা কৈছে। এই বাবধা মতেই সকলো নাম যজনৰ অধিপতি যজেন্দ্ৰ হিনোৰ নাম যাগমণ্ডলৰ অস্তত স্মৰণ হৈ আহিৰ লাগিছে। হিনোগৰ এমে যথিমা জানি তাক অপ্রয়াসে সকলোৰে তৈল তৰি সাৰ বুলি পূৰ্ণত বেদে তাক সহজত ধাৰণ কৰি যত ছৈও, দেৱ, ভূতদেশকলৰ পৰামৰ্শমতেই সকলক বা, আন-কেইবটাও কাৰণতে হওক তাক দুৰ্বল কৰি আন পুল্পিত অস্মাৰ বা আৱামাৰ পঞ্চাৰ লগত স্থুলি হৈছেন—

“নামৰ যথিমা জানি সুৰলি ।

অগতৰে যোৰে হইবেক বুলি ॥

পূৰ্বত আৰু গোপো কৰি খৈল ।”

* * *

কালমায়াৰ অধিকাৰী এক উৎবৰ নাম' আৰু মেৰাই হে বে সাঁৰ পৰার এই কথা বেদৰ গুৰিমকলৰ যেমেকৈ জানিছিল, অগতৰ আন আন ডাঙৰ ধন্বপংহাৰ আনৌসকলেও তেনকৈকে অভীজকাগবেগৰা জানিছিল। কিন্তু নামা কাৰণত আমাৰ বেদৰ গুৰিমকলৰ দৱেষ তেঙ্গোকেও তাক উপ কৰি বাৰিছিল। এই কথাৰ এমাপ এজন ডাঙৰ thinker জানী পাশ্চাত্য শেখকৰ কিভাপদ্বয়ৰ এই বিনিষ্ঠে দিঁও—

“It is the oldest thought in existence. It has been cherished by the chosen few in all ages, the masses of the people not having been ready for its teachings. Every religion has within it certain esoteric teachings, not grasped by the many, but understood by few, which hidden teachings contain much that is now being taught. It contains certain hints at mighty truths which have nestled in the bosom of the esoteric of all religions in the temples of the Orient, in the Schools of ancient Greece. It is to be found in the songs of the poets, in the writings of the mystics. The advanced Science of this age touches it without recognizing it fully. It is not purely comprehended by intellectual processes, it must be felt and lived out by those who are ready for it, those for whom the time has come. The flame, has been tenderly cared for down the ages. The few in all ages have kept the flame alight by adding the oil of the spirit—that which comes from the inmost recesses of the soul. To protect this flame many have suffered death—persecution—contumely—revilement—disgrace. Some have been compelled to assume an air of mystery and charlatanism in order to distract the attention of the masses, and thus keep sheltered this bit of sacred flame. Ancient writers have carefully placed bits of this esoteric truth among writings of wide circulation, knowing that only those with the key could read and the multitude would not even suspect the existence of the grain of wheat among the chaff. The sacred books of all religions may be read by one who has the key. Down, down through ages has this *Truth*, come to us, but it seems reserved for this age to have it spread broad cast among the people. And yet to many the message does not appeal. Some grasp a few scattering truths and think that they have it, but fail to see the real underlying principle of oneness. Others reject it entirely, not being ready for it. Others who are ready

for it seem to grasp it instinctively as if they had always known it."

আমারে বেস উপনিষদ বেসাথে আসি শান্ত বিক্ষিপ্ত অবক্ষণ্ঠ হই ইমান
যুগ ধরা এক অবিজ্ঞ ঈশ্বর নাম আব উপাসনা (তেজিশ কোটি সক ধর
দেবতাৰ নহয়) it seems reserved for this (Kali) age to have it
spread broad-cast among the people (by our Sankardeb)
এই যুগত এনে ওগ ধন উলিয়াই সকলোকে দিবলৈ পরিচিল আয়াৰ
শৰবন্দেৰ গাত তাৰ ; আক তেঙ্গ সেই কাৰ্য এনে স্বন্দৰকৈ কৰিলৈ
যে, ভূতীৰ ক্ষেত্ৰ তাৰতৰ পদকৰোতা দামোদৰীয়া গোপালৰণ প্রাক্ষে
কৰিব নিচিনা আমি অসমীয়াই—

"কোঁৰি কোটি কল যদি , উপকৰাৰ কৰো আতি
‘ ততো ওগ শৰ্ষা নয়ায় তান ।’

আয়াৰ মাহৰে সাধাৰণ সাপৰ মন্ত্ৰ বা দূৰৰ বিষৰ মন্ত্ৰ অথবা আশৰবিক
দৰ এটা জানিলে, তাকে লোকক নিশ্চিকাৰ, অনেক সহজত সেই মন্ত্ৰ সেই
দৰ সেই লোকৰ পেটেতে থাকি তাৰে দৈতে যবি যায়, তথাপি তাক
কাহো, অনেক সহজত বাপেকে পুতেকো খিকায় নায়ায় ; এনে শৃণত
ভদ্ৰসেৱি তাৰিখ উপায়—

"হৰিদ্বাৰা হৰিদ্বাৰা এ মূল মন্ত্ৰ ;
কলিত নাহি তপ বজ যন্ত্ৰ !”

এই যহামন্ত্ৰ দ্বারাৰ শক্তিদেৱে বহুতা উপদেশ তক্ষ যুক্তিবে, দেৱাৰ
গৌত ভট্টিয়াৰে, ভাবনাৰে, ভাবেৰে, ধোৱ যুদ্ধেৰে, কৌৰুনৰ ভোৱ তালেৰে
গাই সকলো লোকৰ মন্মোহা ; কৃবি তনাৰ সকলোকে শিকাই দি যোছে ;
এনে ভোৱাৰ কঠালু যহাপুৰুষৰ ধৰ্ম সাম্প্ৰদায়িক ধৰ্ম মে ?

গোত্তৰ কৰ্ম কৰি বৰ্ণ স্বৰ জড়িবলৈ দিয়া বেতে নিজে ঈশ্বৰক জৰি
কৰি বি কৈছে, এবাৰ আৰ্যাগবাতৰ দশম ক্ষকৰ বেসৱৰ্তি পঢ়ি চোৱ ।

"অগত সহেৰি শুভি আছা নাবায়ণ ;
প্ৰথম মিথাপে বাজ ডৈল বেসগণ ॥

জগাইল বিশুক শুভি কৰি ভজি ভাবে ।
দেন নটভাটে চৰ্জবৰ্তীক জগাবে ॥

জুমি লি পৰম তহ জানি জানী গণে ।
ছাঁড়ে পাপ তমু ওগ শ্ৰবণে কীৰ্তনে ॥

মহুষ শ্বৰীৰশ্বায়া যিতো নাবগণ ।
নকৰে তোমাৰ যিতো প্ৰণ কীৰ্তন ॥
বিজলে জনয গৈল তৈল সৰ্বনাশ ।
ধৌৱৰষতে মৰা মিতো ভাবিব নিয়াশ ॥

"জান কৃজ্যাসক কহে মেদেৰি বিশেষ ।
প্ৰণ কৌৰ্তনে তবে সংসাৰৰ ক্ৰেষ ।”
"মিছা তক বাবে ডৈল অক্ষকাৰ
তাতে জয়ে যন্মহতি ।”

ত্ৰু জন পৎ , খুজিয়া নাপাও
কৰা হবি মোৰ গাতি ॥

"যত তপ আছে , সম্বল কৰোক
পঞ্জোক পৰ্বতে উষ্টি !

সমতে তাৰ্তত
দানিয়া দুৰোক
বেদক পঞ্জোক ভূষি ॥

যত বজ আছে , সমতে যঞ্জোক
কৰোক বোগ অভ্যাস ।

হৰিব কৌৰ্তন
নেড়ায় মৃহুৰ জাগ ॥

"অনন্ত ধৰ্মত খান
তোমাত উভৰ ডৈল,
সম্ব হেন প্ৰকোশ সদাৰ ॥

কৰ্মজড় মহুয়াৰ
মন যথ তৈল তাতে
বেদৰ হৃবুজে অভিপ্ৰায়।”

“তোমাৰ পৰম জান
মাধৱ দিয়েক ঘোক
ঘি অৰঙ সুখ দৃষ্টীন।
মুহি নাৰায়ণ দিৱ।”
পূৰণ কৌৰ্ণল ভক্তি
নোহো যেন বেদৰ অধীন।

অক্ষয়ো নপাস্ত অস্ত
তোমাৰ নজানে বেদে
আপুনিও নজানা সমূলি।
এতেকে কেবলে আমি তোমাৰ চৰণে আৰী
ভৱিষ্যোহো অয় অয় বুলি।

চৰি বেদ অষ্টাদশ
পূৰণ যতকে শান্ত
পৰম বেদাস্ত ভাগৰত।

সনক সনন্দ মুনি
ঘোগ জান বিচারিয়।

চৰাদিলা তাৰ সাৰ তথ।
আগৱ পুৰাণ গত
বেদাস্ত তাৎপৰ্য
জানি কৰা ভৰ্তক সাধ।

অৱশ্য কৌৰ্ণল বিলু
আন পুনো নপাস্ত আন।
ইটো ঘোৰ সংসাৰৰ পাৰ।”—কৌৰ্ণল

বেদ বেদাদৰি শাস্ত্ৰ প্ৰমাণ বি মুদ্রা তেজোৱৰ নিমিত্তে আমি
ওপৰদ কথাৰিনি কৰলোঁ। কিন্তু আৰিকালিম নথী সপ্তদায়ৰ বিস্তৰৰ
মনত শাস্ত্ৰৰ প্ৰমাণ বলৱৎ নহয়, পেইসকলক চমুকৈ হৃষাখাৰমান ইয়াকে
কঙ—যে দৈৰ্ঘ্যৰ অনস্ত, অৰঙ, অচিদ্য, অভেয়; তেজোক জানিদৰ নিমিত্তে
জানৰ লিছ ধৰি তুমি কি কৰিবা? তুমি সাগৰত কি কাঞ্জাল ধাৰালৈ
গৈছা? তোমাৰ নিচিনা কৃত্তাত্ত্বজ্ঞ আগী যি সেই অনস্ত মহাজানৰ কথা
এটিকে সৰীহ কৰি তে চৰু মেলি আজ, তেনে তুমি বিদ্যানৈলো তোমাৰ
জানৰ উৎকৰ্ষতা সাধন কৰা, তেওঁক কি জানিবা? তোমাৰ ভাৰি গচকৰ
তলত পৰি থকা এজোপা হৃষি বনৰ পাত এটি কেনোকে হল তুমি তোমাৰ

অজ্ঞাকাল উপাৰ্জন কৰা জনেৰে কৰ নোঠাৰা, বা তেমে এটা বন-
পাত অৱিব নোঠাৰা। এই দৃঢ় পুৰুষীৰ্থ হোৱা এটা ধূমুকি বতাহ বা এটা
চুইকপে “তোমাৰ অভিব এক মূহৰ্ত্তে চিৰকাসলৈকে বিৰুণ্ণ কৰে।
Solar system হৰ্মায়ভূলেৰে সৈতে গঠিত হোৱা এনে কোটি কোটি
অক্ষণ ধাৰি লোম হৃপত,

“গোবিন্দ গোবিন্দ গোৰ বন্দ গোবিন্দ বাম মুৰাবি,
অনঙ্গ কোটি অক্ষণ হৰি অধিকাৰা।”

এনে কোটি কোটি অক্ষণ অধিকাৰীৰ বিষয়ে, আনিবলৈ জানচৰ্তা
কৰি তব পোৱা তোমাৰ ধৰ্মতা কি জনা আছে! এতেকে তুমি জানৰ
মিছা অভিবান কৰি গপ মাৰি নালাকিবা অকি তোমাৰ জানৰ বিহীনত
অৰঙ অসীম জানময় দৈৰ্ঘ্যকো তোমাৰ জানৰ হৃষাটোত সুমারবলৈ স্থা চেষ্টা
কৰি ধাকি নথিবিবা। তুমি দৈৰ্ঘ্যৰ অশ্ব, সন্তান; গোল্ডবিন, যাধু, কুক,
বাম মৰিষাদৰি দৈৰ্ঘ্য তোমাৰ পিতা, এই যৎকি঳িং অনুভূতি জানেই
তোমাৰ পক্ষে বথেষ্ট, আক বোঝাইক ধূমৰূপাল, অসৰ্বৰ্ক। এতেকে হে
মুখ্য, হে বালিচাহি, তুমি জান জান নকৰি, নিষিক দৈৰ্ঘ্যৰ দাম বুলি,
দৈৰ্ঘ্যৰ পুৰু বুলি (বৎস দাম বুলিবেই তাৰ, কাম পুৰু বুলিবে ধনলৈ অলপ
অহঃপুন ধাহিব পাবে,—তোমাৰ দোৰ অৰ্থম যন তো,) তেওঁৰ চৰণত
কাতজ হৈ ভক্তি কৰো, নিষণ তেওঁ তোমাক কৃত্তাকৰি, দিয়া তেওঁৰ শুণয়ম
নাম শ্ৰবণ কৰো, তোমাৰ মুক্তি হৰ তোমাৰ কুৰীনৰ ধন হৰ। এই
ধৰ্ম আক উপনোমধৰাতা তোমাৰ দেশৰ তোমাৰ, নিজৰ শৈষষ্ট শৰদ
শাক মুহীতা তুমি।

তুমি দৈৰ্ঘ্যক কি দি পূজা কৰিবা? মকলো তেওঁৰে। আক তুমি
তেওঁৰ কি পূজাৰ মন্ত্ৰ জানা? “এতাৰস্ত মুক্তিমুক্ত কেনমতে পুজিবাহা” এতেকে
“বায বুলি তত কৰা মন!” কি তোলাচেনেক বিউ জুহি তেজো তেওঁক
তুমি হোম দৈৰ্ঘ্যলৈ গৈছা? কি বিধি মাতি তুমি বলি দি পূজা কৰিবলৈ
গৈছা? তুমি পেইবোৰ কি জানা? ‘কেনোকৈ হেম বজ কৰি তেওঁক
পূজা কৰিব লাগে সেইটো তুমি বালিচাহিক কোন বালিচাহিয়ে কৈ দিলো?
কোনে আনে? বেদে? হায় হায়! বেদে নিজেই একে নাছানো বুলি

দৈ কাটি দৈখব চৰণত স্তুতি কৰি দৌধল দি পৰি দোহৰ কৰ্মা মাগিছে। •
অৰ্থও অসীম দৈখবক কূজ খও পীয়াৰক বেদ পুৰাণে জৰিমই বা কেনেকৈ ?
এতেকে ভূমি দৈখবক পাখলৈ সক্ষাৎ পুৰি সেইখন কি? আদিত্বিক কৰি
শহীন নষ্ট কৰিব লাগিছা ? সেইবেৰ এবি ওচি আই, আমাৰ কলাপুৰ শহৰ
দেবে তোমাৰ মাঠভোজ তেওঁতে সৈতে একে ঢাইতে বহি, সাধুসমত সজ
উপদেশ উনি, মনৰ বাজোৱ কটাই, দৈখবৰ বাম, কৃষ্ণ, হৰি, মাঘৰ, গোবিন্দ,
বামন, নাম লৈ, মেই নামৰ মহিমা অস্ত্বত অহুভৱ কৰি, দৈখবক স্তুতিনিষি
কৰি অমি শৰ হওঁইক। তোমাৰ সন্দয়ত তেভিয়া উদয়াগ্রীবিবহিত
চৈতন্ত-আন্তিম প্ৰকাশ হৰ, তেভিয়া আৰু তোমাৰ সক্ষাৎ পূজৰ সময়
নাথাকে—

“চৈতন্ত দৈখব আদিত্ব যাহাৰ হয়ত তৈল প্ৰকাশ।

কালেষু প্ৰায় অবিজ্ঞ আকৃষ্ণ ভাহাৰ হোৰে বিনাশ।”

“চৈতন্ত আদিত্ব সন্দৰ আকৃষ্ণে সকলায় প্ৰকাশ।”

উদয়ান্ত নাহি সুজ্য। উপাসা কৰিবো কোন সময়।”—বোধা।

চোঁই, অগতৰ মকলো ডাঙৰ ডাঙৰ ধৰ্মতে দৈখবৰ নাম শোৱাৰ বাহিৰে
আন একে উপাস পিশি নাটঁ, কি সুষান ধৰ্ম, কি মুচলেম ধৰ্ম, মকলোৰে
এই এক সাৰ উপদেশ। অৱশ্যে তুমি কৰ পাৰা যে মই দাম, বা কৃষ্ণ বা
হৰি বৃন্দিবন সকান্ত কি? এমইই, হে দৈখব বুলিলৈ হল। আবিষ্ণু কৰ্তৃ
যে, নহয় যে এনে নহয়। কিষ্ট এক দৈখব সহজ নামেৰে সহজ প্ৰকাৰ
ওধ বৰচলৈক মনত, ভাৰিব পৰাটোৱ নিকৃষ্ট উৎকৰ্ষতা আছে। তোমাৰ
পিতৃক পিতৃত্বেৰ পুলি এটা মাতেৰে মাতি থাকি তুমি সিমান সন্তুষ্ট
নোহোৱা, সিমান তেওঁৰ নানা গুণ সুবৰ্ণী জনক, তাত, বোপাই, ইন্দ্যাদি
নামেৰে মাতি পাৰা। নামৰ সন্তোষকল তোমাৰ হিয়াৰ বস্তু হে, দৈখবৰ
তাত একো লাভ কোঢকান নাই। গবজ তোমাৰ হে, দৈখবৰ নহয়।
বাম, কৃষ্ণ, হৰি বোলোতো তুমি অকল উচ্চাৰিত শব্দতে সন্তুষ্ট নইহে তাৰ
অয়ু অবগাহ কৰি বাবা আৰু গামা তেহে ফল পূৰ্ণ: ভক্তে” সেইবেৰে
কৰিবে নাম লুঁ, সেইবেৰি তেওঁ তাত অমৃত পায়, মাতি পায়; তুমি
সেইবেৰে নকৰা, বা তোমাৰ কৰিবৰ অভাস নাই, সেইবেৰি তুমি তাত

আহিল, ১৮০৬।

মন্মাদকৰ চৰা।

৫৮৩

মাজিব পৰা নাই, গতিকে তাৰ পৰম স্থৰো পোৱা নাই! ভক্তে ইহু
বোলোতে—

“ইহু হেস শক ইটে!

পুথিৰাবচক বৈল

৯ আনন্দত প্ৰবৰ্য্য।

হইব এক পদ বৈল

প্ৰথা প্ৰকল্প কৃষ্ণ।

ঈশ্ববক পদ সৈলা

কৰষ্টে ভীৰুৰ যত

এহি হেতুতেমে ধানা।

ঈশ্ববক পুলি কৃষ্ণ।

প্ৰশিক্ষ অৱয় মনোহৰ।

অনুষ্ঠ চৈতন্ত আয়া,

সদানন্দ দৈখবত

বোগীজিনে সদায় বহুম।

এহি হেতু বাম পদে

প্ৰথম প্ৰক বৰতপত

কহে বাম নামৰ অধ্যয়।”

অৱশ্যে দশবৰ৖ পুঁ বাম, দৈবকীমন্দন কঢ়কোৱা শকদেব মাধবদেৱ
মাধোদনদেৱে আৰু তেওঁলোকৰ পূৰ্বৰ্তী আৰু পৰবৰ্তী বৈষ্ণব দৈখবত্তু
মকলে এই নামেৰে জানিছিল, আৰু তিথিছিল। তেওঁলোকে, জ্ঞান
আকাশত পৰি ধৰা জীৱক পঞ্চপ্রদৰ্শন আৰু, সুরণা কৰিবৰ নিমিত্তে পুথিৰীত
দৈখব অৱতাৰ মানিছিল। ভাস্তৱ ভাবিলো, ভাস্তৱক বৃজিলৈ তুমিও
মানিবক লাগিব। আৰু নামানিবিষ্ণু, বা কিয়? প্ৰথাৰ পুঁ আৰু কাৰ্যা-
সম্পৰ্ক বাম কৃষ্ণ দৈখব অৱতাৰেই বা নহৰ কিয়? সংসাৰত ইয়ানবোৰে
জানী আৰু প্ৰতাপী মাহুহ হৈ গৈছে, কেইজন তেওঁলোকৰ নিচিমা হৈছে?
এই কৰ্ত্তব কি কেনো mystery গৃহ স্বাৰ তৰ নাই? দৈখবে মাহুহক
শৰম কৰি জান লিলে, মেই জামেৰে সংসাৰত 'আগৰাচি' দৈখবযুৰী হৰলৈ
আদৰ্শ আগত ধৰি, উপদেশ দি, মাহুহক দৈখব ওচৰলৈ যাবলৈ মাঠেৰ মেধুৰা-
বলৈ তেওঁ শ্ৰেষ্ঠ নৰজলে মানবী কৰা নথিবিবেৰে বা কাৰণ কি? নহোন তেমে
ইহুই জন্মত কাম কোনে কৰিব? দৈখবে তেওঁৰ সম্মানবোৰক পুথিৰীত
মন্ত্ৰজন্ম দি হোৰাই দেলি এবিৰ পুলি বিধৰণ কৰিব পাবিনে? তেওঁ

সন্ধানেরে সৈতে সময়ত একে বক্ত যাওয়াৰ দেহ ধৰি আনন্দ দিই আনন্দ লভি
জ্ঞান ধৰ্ম শিক্ষা দিয়াটো তেওঁৰ কৰ্ত্ত্ব নহয় নে ? নন্দনন্দন আৰু দ্বৃন্দন
ৰে দ্বৈতৰ অৱতাৰ, আৱত্তদৰ্শী সাধু ভজ্জন (seers) সেইটো “আনিছিল,
দেখিছিল, অনুভূত কৰিছিল ; তুমি আমি অবিবাচী তাৰিখ মহাব্যাপ
মহাব্যাপীয়ে দেখিব ন্যূনৰ পাবেৰ ।” কিন্তু সাধুৰ সমত আমাৰ জ্ঞান-
চক্ৰ উৰুলি হলে আমিও দেখিম আমিও তানিয়। কিন্তু অকল প্ৰতি জানেৰে
নহয়, নন্দনৰ উজ্জিবেহে ! দ্বৈতৰ অকল শুক্র জ্ঞান হোৱাইতেন যাইহৈ
বিশাক্ষৰ স্বতাৱো অকল শুক্র জ্ঞানপ্ৰয় হলইতেন ! কিন্তু তেনে নহয় ;
যাহুহৈ জানেৰে সৈতে প্্্ৰেম, ভক্তি, আনন্দও ধাপ পায়। সেইদেখি
নিশ্চয় দ্বৈতৰ বেনে জানমৰ তেনে প্্্ৰেময়, তেনে আনন্দয়ও। সেইদেখি
দ্বৈতৰ বৈষ্ণুষ্ঠো তেওঁক ভজ্জন সেই উগমশ্রূত দেৰে ! সেইদেখি দ্বৈতৰ
কৰণে আনন্দৰ প্্্ৰেময় উজ্জলী, আৰু জ্ঞানয় গীতোপদেশ, আমি
তেওঁৰ সন্ধান পুৰুষীয়াসীয়ে নন্দেথি মুক্তনিম কৰিয়, অকল জ্ঞানে মণিক
উজ্জল কৰিবলৈ কৰ্ত্তৃত প্ৰাপ্তি নিয়িদে ; নন্দয়লৈ শাস্তি আনে প্্্ৰেমে,
তত্ত্বেয়ে, আৰু আনন্দই ! সেই বাবেহে জ্ঞানচক্ষা কৰোতা ব্যাসৰ ভাগৰত
হচ্ছনা ; সেই বাবেহে জ্ঞানমুক্ত নন্দন সন্মক সন্মদৰ, একোষ্ঠ ভজ্জন সমত
হিংগুণ অৱগ কীৰ্তনৰ স্মৃতি।

এতেকে হে অগত্যাসী ! হেন্টোৰ কৰণে শকৰদেৱে
দিয়া উপদেশ মতে, হে শুষ্ঠীন ! শুষ্ঠী “দ্বাৰা উপদেশমতে, হে মুচুলমান !
মহামে দিয়া উপদেশ মতে, এক দ্বৈতৰ শৰণ লৈল, বাম হঙ্ক ধৰি বোলি,
“শুড়” বোলি, “কৰোৰ” অৰ্থাৎ পিতা বোলি, আৰু মহামে দিয়া মতে
“হাতাহো আকৰৰ” বোলি, নিশ্চয় মুক্তি পাবা, ভক্তি পাবা, শাস্তি পাবা।
মিছাতে পূঢ়া, হোৰ, যাগমজ sacrifice কৰি অৰ্থাৎ সৰয় নিমিত্যাবা,
আয়োধাত নকৰিবা। শকৰ মাধ্যৰ হঁজ্জন পাংখৰ অৱগতি পুৰুষ নিয়ন্তা
কাল মায়াদিব অধিকাৰী পৰমপুত্ৰৰ পৰমেথৰ, আৰু শুষ্ঠী God the Father
আৰু মহামেৰ “আৱা হো আকৰৰ !”

“হে শুষ্ঠী মাতা

চৈত্যত বৰঞ্জ মিতা

সত্য শুক্র জ্ঞান অথষ্টিত ।

আৱৰ ঘড়েক ইতে !

তোমাৰ বিমোচ কল্প

চৰাচৰ মায়ায়ে কল্পিত ॥

“অৱগতি পুৰুষ হইকো নিয়ন্তা মাধ্যৰ ।

সমগ্ৰে আয়া হৰি পৰয় বান্ধব ॥”

অটীঘটি ।

জনমথেপৰা

হেপোহৰ ধাৰণি—

আবেগেৰে শৰী

উজ্জ্বল প্ৰাণি ।

পৌৰিবাৰেষীক

উজ্জ্বাল দেহটি—

আমনি নোহোৱাকৈ

মুহূৰ্ম গতি ।

অবিবাদ ভহটি

উঠা পৰা ধাঁড়ি—

শত্যা বাগতি গৈ

কেনে লাটিমটি ।

আচৰকুমাৰ আগৰবালা ।

মাল্লুকুম কুলুকুমেৰ হৃষ্ট কুলুকুম ।

গুৰু চৰিত্র।

(৩৮)

শকৰ দেৱৰ কনিষ্ঠ পুত্ৰ হৰিচৰণ ঠাকুৰ, দক্ষিণ কুলৰ সন্ধ শকৰ ঠাইলৈ
গৈছে। তেওঁ ধায়ে কোড়ে উড়ে পাঁচ ধন নাই ভৰাই দি, সামান কৰিছে।
নাব মেলি আহিবলৈ উচোগ কৰিছে, এনে সময়তে সক ওক ঠাকুৰক জনা-
ইছে আপোনা। সকলৰ শৰণতকৈ আৰ্মাৰ শৰণ বিলক্ষণ। এই কলা অৰূপ
কৰি সকলো বস্ত পৰিভূত্যাৰ কৰি ওক আহিল। এই কলা, মাধ্যৰ দেৱে
শ্রবণ কৰি ঠাকুৰক অশংকা কৰিছে। হৰিচৰণ ঠাকুৰ দক্ষিণ কুলৰ পৰা

আহিমা মাধবক মাঝারি কবিছেছি, তেওঁ ইসি ইসি ঠাকুরত স্থিতিহে বোগা! •
দক্ষিণ কুলৈল গৈ কেনে পাজা। মকোঁ বিবৰণ কোনোত শুনি মনত অসম্ভোগ
পাইছে। শব্দের মেৰণ শব্দগত কলি তেওঁ লোকে বিশ্বের শব্দে কৰি পথা
আমিনে। শুক বাকা বিদাস নকবা লোকৰ বন্ধ গ্রহণ কৰিব ভাগ কৰিলা।
ভাৰ পিছত শব্দ দেবৰ তিদিৰ মহোৎসৱ হৈছে, হবি কৰ্তৃন কৰিব
নিয়মে সকলো বৈকৰণ সকল আহিছে; কিংতু দামোদৰ শকল সহজেৰ
মাজত নেমেৰে মাধবদেৱে হবি চৰণত জিজীৰা কৰিছে, দামোদৰৰ যতিবালৈ
নহল নিকি ? ঠাকুৰে কৈছে ভৌতি প্ৰণা কক্ষত পঠাইছিলো? ; তেওঁ আহিমা
নোয়াবো বুলি কৈ পঠালো, তাৰ পিছত মই নিজে মোৰাবত যাৰ মোৰাবো
বুলি কলে। কাবণ শোখাত গৱে তোমাৰ ঘৰটৈল গলে আনব ঘৰলৈলোকো
যাৰ লাখিৰ। মাধবদেৱে দামোদৰৰ কথা শুনি হাসি কৰে, আনব ঘৰ
মহিত তোমাৰ ঘৰৰ ভুলনা কৰিলে, নমাতিলেও আহিম লাগে; এতিয়া
মাতিলতো নাই, আগলৈ আক মাতিল নেলাগে।

মাধব দেৱে কেনো ততক দোষ পায়, দায়ী বুলি পৰিভাগ কৰিলে
দামোদৰে মেইজন লোকক অগ্ৰহ কৰে। এইনি তেওঁক যাই আমি
স্থিতিহে, দামোদৰ আমাৰ দেৱমনীয়া: লোকক ভূমি কিয় গ্ৰহণ কৰে। তেওঁ
কৈছে আমাৰ আপোন পথ কেনো নাই কাক এবিম; মাধবে কৈছে ভূমি
আচাৰ্য হৈ যি ধৰ্ম, কৰ্কা বিছ; তাৰ একে দোষ নাই যি হেতু তোমাৰ
উচ্ছাবীন কৰে। দামোদৰে কৈছে তোমাক শৰদে পালিছে ভূমি মেৰিব
পাদা, আমাৰ তেওঁ ধৰ্মা নাই, গতিকে বৰিখবলৈ বা ধৰেদিলৈ আমাৰ
অবশ্যক নকৰে। মাধবে দামোদৰৰ কথা শুনি শত ধৰ্মবাজাৰৰ কথা ভুল-
ছিম, তেওঁ পুদ্রাগৰ কথা বুলি মাত্ৰ দৰা নাই। তেনেহলে আৰু আৰী
যিবোৰ কোঁক কৰিছে তাকো তোমাৰ মনুত বিবাস কৰিব লাগ নাই;
অমি ভগবতত তিৰ আমি পুদ্রাগৰ কথা বিবাস নকৰে। বজ্রাকৰ গ্ৰহণান
শক্ষবদেৱে নামা পুৰাগৰ মুক্ত গংগাত কৰি নিৰ্মাণ কৰিছে তাকো নামা-
নিবাসিবি? দামোদৰে উত্তৰ দিছে যথৎ ভগবান চৰুজ কুল মৰি আহিম
কলেও কেতিয়াও তাক মান নহল। দামোদৰৰ অনন্দবিৰ কথা শুনি মাধব
নিবোৰ হল। চৰা অল্পান ধূঁধাই দক্ষিণা দি বিদায় দিছে।

মাধবদেৱ বৈশাখ বিহুৰ দিনা শিক্ষণ চালিত ভক্ত শক্তিৰ সহিত কুঞ
কথা আলাপ কৰি আচাৰ। বায়চৰণ ঠাকুৰ পৰিশ্ৰমেৰ দৃশ্য পৰিধান কৰি
উগ্রহিত হৈ দুৰ্গতে প্ৰাণৰ কৰি বহিষ্ঠে। মাধবদেৱে বায়চৰণৰ পোছাক
দেৰি স্থিতিহে তোমাক এই প্ৰকাৰ কাপোৰ কোনে দিছে, বায়চৰণে কলে
আশুমি তিৰি আৰু কোনে দিবে, কিছু বেলি মনত শুনি আকী আকো স্থিতিহে
মই দিয়া মনত নথৰে, কৰি পুৰা পালা পঁচা কৰা কোৱা। তেওঁ পুনঃ পুনঃ
কৈছে আপুনিহে দিছে। এনে সময়তে শিববৰে কৈছে শীতি। বায়চৰণে
বস্তুদৈৰ্ঘ্যে মত গ্ৰহণ কৰিছে; ঠাকুৰে বাগ প্ৰকাশ কৰি কৈছে শিব, এনে
কথা কেতুৰাও নকৰা এইটা পৰিহাসৰ সময়। তুমি বস্তুদৈৰ্ঘ্যে মতৰ লক্ষণ কি
জানা নে? মিছাটে বৃড়া হলো, কোন ধৰ্মৰ কি ভাৰ তাকে বুৰু নাপালা।
মই আমাৰ ধৰ্ম ভিন্ন আমি একেকে নাচাবো। আনবোৰ, ভক্তক ভোল
ভাল কাপোৰ দিয়ে, আমি ফটা ছিবা যাকে পাও ভাতো শঙ। শিববৰে
কৈছে তেওঁ নিমিস্তাইক কেনেকৈ পাজা। মই কাৰো পৰা চুৰ কৰি আমা
নাই, তেওঁ যাকে দিছে তাকেহে লৈছো। এট সবে বহ বিজ্ঞ কৰা
কোহাতো সিদ্ধিবাৰ পুৰ শিববৰে উত্তৰ দিব মোৰাবিলো। মাধবে কৈছে
শিব হাৰ মনিলা, উত্তৰ নাচিকীয়া হক দেৰো। বাপ! কি উত্তৰ দিয়,
অথবে কোয়া কথাকৈ আমোদৰ চলে কোবা হৈছিল। তেনে হলে ভূমি হাৰ
মানিলা, দণ্ড দিয়া। আমি ধূৰ্ম, বায়চৰণৰ সংগত কি তক্ষ কৰিম; যি লাগে
তাকে দিয়া হৰ। এই সবে কলম কথাৰ আলাপ কৰি ধৰি, বায়চৰণৰ
কথাক সহেৰা লাভ কৰি মাধবদেৱে ওকজনৰ দৰ্জ, বজ্জ অৰ্পণ কৰিছে।
আমাৰ যি বস্ত দি ধৰাপি গৈছিল আজি তোমাক পেই বস্ত দিলো। বায়-
চৰণে বাকা শ্রবণ কৰি প্ৰিপাত কৰি প্ৰণাম কৰিছে; তেওঁ ইই হাতে
শিবত পৰ্য কৰি ভুলিছে, ভক্ত-সকলেও মেই দিমাৰ পৰা বায়চৰণক বেঁচি
আদৰ কৰিছে।

শাই আটাৰ আৰু আতা ভাস্তিত ত্ৰাক্ষণ; তেওঁ শুক মানি ধৰ্ম গ্ৰহণ
কৰিছে। মুৰ্তি ভাগবত আদি গান্ধি দি ধৰ্ম প্ৰচাৰৰ নিয়মে উজ্জ্বালৈ
পঠাইছে।

আটোকুছিৰ কেশ আতা তেওঁ বিবাহ কৰিবৰ ইছা, নাছিঙ, পিতা

বাতায় বলেৰে বিয়া কৰাইছিল হয়, এদিনো গৃহবাস কৰিবলৈ নহল। সময় ধাননিৰ টুকুত থাকে। কোন এক সময় অকলা পৰাত ধান বিচাৰি ভট্টাই আহিছিল, পুনৰ ধান লৈ যাওতে এখন লোকে জনালে, আপোনাৰ ঘৃহীতী মৃত্যু হল, তনি গহোৱে পায় তিনটী বুৰ মাৰি ধান কৰিছে। বৰত কিছু দিন আছে, এনে, সময়ত পিতৃ বিয়োগ হল, মনত বিবাগ উপস্থিত হোৱাত ভট্টাই আহিছে। সুন্দৰি দিয়াত, চোৰ ধৰা নাট কৰাৰ সময় শুক ধৰ্ম গ্ৰহণ কৰিছে। একদশ শান্তি ধানি বি উজ্জাই পাইছিলে। হৰি কৃক দই জন উজ্জাই আৰি বায় ঝুঁয়া, অক কৰাব সময় শুক ধৰ্ম গ্ৰহণ কৰিছে। অসন ধৰা নামে এজন লোক আছিল, এদিন সি বৰপেটাইন লৈ উপস্থিত হোৱাত সকলো ভক্তে গৌড়ি দোড়ি দেবিবলৈ বোৱাত প্ৰতি জনক আঠ আঠ দিন নাম গোৱাইছে। ঘৃহমণি উজ্জাই আহি ভক্ত হৈ সপ্ত আছে। সকলো ভক্তে মাদৰ দেৱত এটা গ্ৰন্থ কৰিছে বাপ। সত্ত্বাকালত তপস্যানে পুৰোণৰ অবতাৰ গ্ৰহণ কৰি ওপু দেৱক জান বিলে। যহু কুলত কৃক অবতাৰ হৈ উজ্জব আগত মেই জান প্ৰকাশ কৰিলে। এই হৃষত শক্ত অবতাৰ ধাৰ ভক্ত সকলক জান বিলে। দই দশ কাল চিহ্নিত পাৰিলৈ মহুয়া সকলে সাত পাব পাবে, কিন্তু এতিয়া দেখো কুৰি বছৰ ব্যাপি উপাসনা কৰিলৈও যুক্তিৰ পথ দেখা নাযাা; ইয়াৰ কাৰণ তাজকৈ আমালোকক পিঙ্কা দিছিলৈ অহুতি হক। মাথেৰ বোলে তোমালোক গুৰুৰ আৰু শান্তিৰ তলে থাকিবে নাথাক, এই কথা প্ৰথম মাজেই ঠাকুৰ আতা কৈছে আৰু কৰ নেলাগে, আপি কলে 'আটাইবোৰ সাজ পৰিব। ভক্ত সকলে তৈছে আতা কৰ বুজ পাইছে; আমালোকে জান নাই, অশুগ হ কৰিবলৈ হচ। মহুয়া মাজেই মনৰ অধীন, মেই মনৰ তলে ধাকিলৈ প্ৰদে অশঙ্খ আৰু পিদন হুগ্ছে। মনৰ সপ্ত লকে যহুয়া সংহাবৰ পথ; নিতাৰ পোৱা কঠিন, দেই, দুর্জন মনৰ সপ্ত পৰিত্যাগ কৰি সামু সপ্ত' জাত কৰি ভক্তি কৰিবেই দই সুতে যুধ্য পাৰ।

বৰ মেদানি নামে বিপ্র এৰেন তাৰ্ড্যা সহিতে আহি গুৰুপৰ্ণ গ্ৰহণ কৰিছে; তেক্ষণ হাতত তিন শত টকা আছিল, প্ৰতিয়াহে সাত 'টকা বছ গৃহ কাৰ্যা

চলাই; আৰি পৰিদান পাতৰ কাপৰ হে কৰে। এই দৰে আয় টকা বছ কৰিলে, এদিন মাধৰে জিজামা কৰিছে, ভূমি অতিবি঳ু বছ কৰিছা, টকা মাইকিয়া হৈল বিছুত কেনেকৈ চলিবা। এতিয়া কিমান টকা হাতত আছে, বাপ। সপ্রতি সাতটা টকা হাতত আছে, যদি গ্ৰাম ধাৰে তেওঁতে আপোনাৰ প্ৰসদে অবগু মিয়াব। কেই দিন মানব 'পিছতু' তিনি টকা বছ হল, বাঁকী চাৰি টকা ভক্ত সকলক দি পেঁৰা কৰিছে; সেই সমে মাধৰকো পেঁৰা জনাইছে, তেওঁ জিজামা কৰিছে, যাৰ সময় হলনে প্ৰৱাপ। পৰহিলে সময় পাৰিছে। প্ৰতিমা জিজামাছলৈ পঠেয়া হৈ। উৱিলিত দিনত সদৰ ভক্ত চপাই বায় বায় শব্দ উচ্চাবণ কৰি বৈৰুকুণ্ঠে প্ৰথাগ কৰিছে। সাধু সকলে অছেতি জিজামা সম্পাদন কৰি প্ৰেতাকাৰ কাৰ্য কৰাইছে। ঠাকুৰ আতা অনিয়াব পৰা আহুত বিবিদাৰ পাতে কাটাৰ নিমিষে ভৰিত তেজু ওপাইছে, শ্ৰীৰাম আতা দেৱি আতে বাটে পাই পৰ ধূৰাই জন্মন কৰি বেড়ব যাচি দিছে। পিছ দিনা সময়েৰ বাটীত পৰিদান কৰি কঠাই দিছে, আতাৰ সদৰ ভাৰ দেৱি সকলো সমূহ অভিশয় আনন্দ প্ৰকাশ কৰিছে। যেদে ছৰমীয়া নামে এজন ভক্ত আছিল, মনত কিছু দুৰ হোৱাবা এদিন মাছিপ পাললৈ ধাৰব নিমিষে মাধৰদেৱ পুৰুষৰ ওচৰত বিদায় মার্গিছে; বাপ! দুখ পাইছো মক্ষিপ পাললৈ ধাৰব কৈছে। ভূমি যোৱা কিন্তু চৈঁচি উভব প্ৰাপে দৰি ধাৰা। তেওঁ কলে কিমেতে যোৱা হৈ। যদি বাৰিব নোহাৰা তেওঁতে স্বৰ দুখ কেনেকৈ এৰাবা। এই কল শুন নগল। হৰিচৰু আৰু পুকুৰোজ ঠাকুৰ দই কলে পচাশুণিলৈ অহাৰ সময়ত মনপুৰ ভৱাবীৰ হাতব পথা বগা যাচি আনিলজি উচ্চা একাশ কৰাব যাচি দি কিছু চাম কথা কৈছে; এই কথা মাধৰদেৱ পুৰুষে জৰিব পাৰি ভগুৱিব মাৰি দিছে, বগা যাচি নেলাগে, তোমাক আমালোক নিবৰ ক্ষেত্ৰতা আছে। সুন্দৰিৰ বায়লাগ, নামে এজন ভক্ত আছিল, প্ৰতি 'একানুশীল' এক আধি ওচা কল দিয়ে। এদিন কঞ নথকাত আনিব নোহাৰিবলে। আতা সুধিছে আৰি দেখো কল নাই; ভক্তে অনাইছে বাপ। আজি মকা কল নাই, কিয় তোমাব ধাৰ ওপৰত থকা কল থোকা পকিছে ভাৰে, এক আৰি বল নাহিলা কৈলৈ? আটোয়ে শুধৰ বাকা শুন আচাৰিব যানি পিছ দিনা।

পকা কল আনি রিছে। সকলো সেৱক সকলো বিদ্যু যানিছে; ত্ৰীৰাম আতা কৈছে, আচৰ্যা মানিবৰ একেৰ কাৰণ নাই; ঈৰ্ষৰ পুৰুষৰ বাকা অসম্ভাৱ হৰ মোৰাবে।

মাধৰদেৱে পুৰুষে পুহ মাহত ত্ৰীৰাম আতাক জিজাসা কৰিছে, আজি কালৰ নাথৰ কুল দুঃখেনে? তেওঁ কৈছে বাপ! কুলে; তেওঁে বিচাৰি আনা, শুক বাক্য ধৰি বাতি পূৰুৱাৰ পৰা চুচাৰিবৰ্ণৰ বেলা ভাটি দিছে, এনে শব্দযত ঈশ্বৰচটা দুলেৰে এথোপা কুল পাঠ আনিছে! তামে হটা কৃষ্ণে তিনটা ধোপা। বাটট অহাত গোপাল আতা লগ পাঠি আৰ এটা দিছে; এই আঘষ্টা বানৰ এটায়ে গোপাল আতাক দিছিল; কুল আনি মাধৰদেৱে অৰ্পণ কৰাত খাচিবত হৈ কৈছে ত্ৰীৰাম পুহমাহতো নাথৰ কুলে। প্ৰকৃত মহিমা কোনে অস্ত পাৰ, ভজ্ঞ বৃক্ষ সত্য কৰিবৰ নিমিত্তে কৃষ্ণকৰ উষ্টুত মহসংবৎ অৱচাৰ আজি পহ মাহত পকা আৰ নাথৰ কুল। ত্ৰীৰাম তোৱাৰ ভক্তি, শুক ভক্তি ধৰ; তোমাৰ কুল্য উদ্বাৰ অস্ত পোৱা কৰিন; আতা কুল কৈইটা দাৰি রাখ কৰি শুক দেৱা কৰি তোজন কৰিছে; মাধৰ আধাৰে ভিতৰ দোমাট আমৃতাৰ একাল পায়, ভক্তিৰ অৱশ্যে বুলি সহজে যমে অক্ষণ্ম কৰিছে। সেই উটিটা আনি উভয়ে পছাড়িছে। এদিন চিনি, পগাছ আন, মাধৰদ আগত অৰ্পণ কৰিছে, চেনি দেৱি কৈছে, এই চেনিব ক্ষিতিগত, এটা ক্ষেত্ৰেৰ সমান ধৰাতে শুভ আছে; এই কথা শুনি ভক্ত সকলে পুৰুষে পাপ। কেনেক কাৰিলো। য ধৰে বোলে চেনি পুণিবৰ, সময় ঘূৰাবাৰ বিছিল, সেই বাপ বড় হোয়াত চেনিব লাদৰ ভিতৰ কেোপোৱা হৈ আছে। বগাছ আতৈ বিসাৰলৈ উষ্টু ভাগিলত সকলে দেৱকে দেখিলো: আৰ এদিন বগাছ আতৈ চেনি পাখিছে, জল দেতি লাগি দেইল, এখেত মাঝে জানিব, পালি ভক্ত পঢ়াই, দলাইক অনাই পুনৰ পাক বৰাইছে। মাধৰদেৱে পুৰুষে যাছ কিছু কিনি অনাই সকলো ভুক্তক কৈছে, যাৰ যিধান উছু। যাছ মি তিনি খানি বাজনু অঞ্চলত কৰি তোজন কৰিব লাগে, ভোজনাত্মে কাৰ কেনে হৃষি হল তাৰো কৰ লাগে; সকলো দেৱকে বাছ তগাই নিলে, ত্ৰীৰাম আতা সকলোৰে শেষত সক মাছ কৈইটামুন পাঠি গ্ৰহণ কৰিছে; তাকে পাতত' দি তিনি ভাগ কৰি

আহিন, ১৩০৬।] শুক চৰিত্র।

ওভাগ টেঙ্গোভুি, এভাগ বাৰ্বনি, এভাগ তেল দি ভোজন কৰিলে। কষ্টাই বোৰে ভোজনাত্মে মাধৰ সমীপত আহি যাৰ মেৰে আভিকচি জমাইছে, আহাৰৰ ঔগালৌ অৰণ কৰি মাধৰদেৱে কৈছে, কাৰ কেনে মুক্তিৰ ইছু। বুঝা হল: গোপাল আতা দৰ্শন শাৰীৰানি ওড়েটাই চৰ্চা কৰিবৰ কৰা শুনি আতা মাধৰ গোপালৰ দানালৈ গৈ খুটাৰ আঙ্গুলী হৈ পিছকালে আৰ হই। আছে, গোপাল আতা ভুক্তিনিবাৰ যত কৰিব মুৰৰ পৰা কেমো কথা মোলাট দেখে। পায় দণ্ডততে পৰি' সেৱা কৰিছে। বাপ! আৰাৰ গুড়ি কিয় নিৰ্দেশ হৈছে, মাধৰে কৈছে ধূমে কাথ কেতিয়াও মকিবো। বৰপেটা সতৰ দল দূৰাবত জ্য বিষয়ৰ মুক্তি অৰ্হিত কৰিছে, মনুৰাধাৰ আতাৰ পুত্ৰ বলাই, গোপাল আতাৰ পুত্ৰ দামোদৰেৰ ছনি ভাল হোৱা নাই, বুলি আৰোহু ধৰিছে। মাধৰে কলে অমি কপ মধৰণ কৰিলো, সেই নিমিত্তে গ্ৰন্থ কপ নহল, এও লোক দৃঢ়জনেৰে কপ মধৰণ কৰিলো; সেই নিমিত্তে তেওঁ দোকৰ অলগতে মৃত্যু হল।

মাধৰ দেবেৰে বামায়স কাৰিছে, অমপলাব লক্ষ জানি ইকত সকলক জনাইছে, আমাৰ কোমো প্ৰকাৰ মনৰ কষ্ট হৈ। ইলিমে সেই নিম্যতে বৰজন পুত্ৰ বৰ্দুদেৱ বাজাত প্ৰাপ্ত সকলে মাধৰ বিপক্ষে বিস্তৰ চৰুলি লগাইছে। মাধৰ নামে শুন্দ এজনে, মৰ্ম প্ৰচাৰৰ কৰিছে, আক্ষণ দেখে আমানে, শুকি পাঠ নকৰে, অনাচাৰ কৰি দেখে নষ্ট কৰিলো। বাহীৰাজুৰ কথা শুনি দেওকীয়া পাহিতে ধৰাই নিমিত্তে মুৰৰনন্দ কঠোৱালক আধুনে কৰিছে। তেওঁ বচবিদি চৰি বৰপেটা পাইছেৰ, কপবৰ লক্ষবৰক মাতি অনাই জনাইছে যে আমি সাধু সকল দৰ্শন কৰি হাজেটৈলে যায়, আপুনি অশুণ্ডি কৰি মহস্ত সকলক জনাওক। কপবৰে মাধৰ দেৱক জনাই নাম বৰত বৰাইছে, আৰু জলপান কৰাই, কাপোৰ এজেৰে দি সপ্তান কৰিছে। মুৰৰনন্দে প্ৰাতা-ধৰা কৰি নাম শ্ৰূণ কৰিবলৈ ইছু। প্ৰাকাশ কৰাত সকলো ভক্ত গোট ধাই নাম, গোটৈলৈ আৰম্ভ কৰিছে, এনে সময়তে লগব লোক সকলে ভক্ত বৈষ্ণব, সহৃদয় বস্ত বৃষ্টি কৰি আনিছে, নাম বৰব কৰা পাত মাবি সকলো বৈষ্ণব বস্তু কৰিছে। মাধৰ দেৱকেৰে মুৰৰ পণ্ডিতিৰে বস্তু কৰি বাজাৰ ভুক্ত শুনাইছে, আৰু কঠৰ পৰা নথাই বজাক এইজৰাৰ টকা লাগে

লোকৰ ধান হাজীয়ে পালা, সেই তিমজন লোকৰ ধান নোখোৱাত গ্রামৰ
আন বিলাক লোকেৰ ক্রমে শক্তীয়া হল। ক্রম বৰ দোকান হল, আতা
সুন্দৰিলৈ আহি মাধৱদেৱক জনোৱাত নুসিংহ যাজা কৰিবলৈ আদেশ
কৰিছে। নহলে ধান পৰিভ্যাগ কৰিব শাশিব। ওকৰাবৰ দ্বকাৰ নিমিত্তে
আতা যাজা আৰম্ভ কৰিছে। মাধৱদেৱে পৰমানন্দক পাঠাই আদেশ কৰিছে,
বিশুটক ডাঙৰ কথা কৰা ; পৰমানন্দে উচ্চ কুখা কোৱা দেৰি দক্ষিণ পৰ্যায়া
লোক সকলে এণ্ঠ থকি এবা ডাঙৰ বুলি মানিছে। কিন্তুনিমন পিছত
ঠাকুৰ আতা আছিছে, কাৰ্য্যাৰ গবিনা দেৰি এওঁক আৰু ডাঙৰ বুলি আৰিছে।
তাৰ পিছত যাজা আৰম্ভ কৰি মাধৱদেৱক উনাইছে, ভক্ত সমূহে স্তৈতে
যোৱাত আগ চাহাই নি তেওঁ বাহি খুটাত বনাত মেৰাই বিচনা দি বহাইছে
লোক বিশাকে ব্যহাৰ দেৰি এওঁ কৰে আৰু ডাঙৰ বুলি আৰিছে। নশা
ভাবনা হোৱাত সকলো মহুয়া দৰ্শন কৰি আচাৰিত মানিছে আৰু মনত বৰ
সমষ্টো শৰীৰ কৰি ধৰ্ম পথলৈ মন আকেৰ্ম কৰিছে। সতা বিস্তৰণ কৰি
মাধৱদেৱে সুন্দৰিলৈ কিন্তু আহিছে, আতা তাতে সত্ত থাপি স্থৰে থাইছে।

মাধৱদেৱে পুৰুষ বায়চৰণৰ গৃহত এক মাহ আছাইছে, এনে সময়ত বিজ্ঞৱ
পুৰুষ পৰা কিন্তুনান ভক্ত আহি খৰাইছে বাজাৰ পদা একে। জগৎ হোৱা
নাই, সন্তুষ্ট বাজাৰ সদয় ভাৰ হে দেখো গৈছে। ভক্ত সকলক ধাকিলৰ
নিমিত্তে ঠাই হিয়াইছে। এজন্ম ভক্ত কলে, আতঙ্ক আমাৰ বিশিনি হল,
এই কথা পুৰুষে শোক কৰিবলৈ যোৱাত অৱজ কৰি মণত বিবৰণ বোধ কৰি
পুনঃ বৰ পেটচৌলি আহিয়ন নিমিত্তে মন লবিছে। সেই সময়ত বাজাৰ পদা
বোৰা পজ পালেছি, তাত ইয়াকে লিখি আছিল ; মাধৱদেৱে মেনে উচ্চ ধৰ্ম,
ধানো তেনে উচ্চ, তেওঁ হাজোৱালৈ তৈ লোক সকলক ধৰ্ম শিকা দিয়ক।
বাজ আজা পালন কৰি মাধৱদেৱে সৌকা দৰি হাজোৱালৈ আহি বাস্ত
আছেই। আৰম্ভৰ পৰা মাধৱদেৱে ফোৰণৰ লো লৈকে তিনি মাহ আছিল,
মাধৱ দৰ্শনৰ নিমিত্তে দই কাহণ কড়ি কাহু আটৈৰ হাতত দিছিল, তাৰে
এক কাহন ঘৰত কৰি এক কাহণ হাতত বাছিলে। একদৰীৰ দিনা হিটৈ
কিনি তোৱন কৰিবলৈ দিয়াত মাধৱদেৱে তাঁদলে, আটৈ কড়ি কত পালা।
তেওঁ আদি কোঠাত হাত দণ্ডি কৈছে, যি সকলে আৰীৰ বাক্যত থাকে,

আহিন, ১৮৩৬।]

গুৰু চৰিত্ৰ।

৫৯৫

তেওঁ লোক পৰ্যাতৰ গহৰতত ধাকিলৈও গাৰ পাৰিব। যি সকল আমাৰ
বাক্যত নাথাকে দেই সকল ওচৰত ধুকিলৈও একশ হাত আটৈব ; অতএব
কাহু আটৈ অঞ্জিব পৰা আমাৰ দোহুনীয়া, তেওঁক পৰিভ্যাগ কৰা হল,
এই বুলি এৰিছে। হাজোৱাত ধকা কেই মাহত লোক সকল হৰ গ্ৰীব
মাধৱলৈ নটৈ কৰে মাধৱদেৱে ওচৰলৈহে যাওঝাইত বেচি হল, একদিন
এখনি বৃজীয়ে এঢ়োকা কল মুছৰে ওচৰলৈ আনিছে, বাটত আৰুণ এছেন
লগ পায়, সুধিলৈ কজ কলৈ নিয়া, তাই উত্তৰ দিলৈ “চৈতন্য মাধৱলৈ
আনিছো ; জড় মাধৱক দিলৈ তোমালোকে হে ধাৰা, তেওঁক দিলৈ
তোৱন কৰিব। এই প্ৰকাৰে অমেক লোকে হৱাগ্ৰীৰ অৱহোৱা কৰি
পুৰুষৰ ওচৰলৈ অহা যোৱা কৰিবলৈ, ধৰিবলৈ ; জড় আৰু চৈতন্য বাধৰ নাম
প্ৰচাৰ হল। মাধৱদেৱে এওঁ লিঙাক কপা আৰু কৰি মনত ভাৰিছে,
বিশ্ব সুন্দৰ আমাৰ ছিদ্ৰ পদে পদে অহৰণ কৰে, এওঁই কেৰা চল পায়
বাজাত জন্মলৈ, অকেৰ বিপৰ ওচৰ পাৰাহি, অতএব ইয়াত ধকা ভাল নহয় ;
গোপকালে আটৈ হৰ লয়াৰা হল। এই বুলি নাই মেলি ভিট্যাই গৈ মন
দিয়াৰ বাটত আছে ; তাৰ পৰা বায়চৰণক মতাই আনিছে। তিনি দিয়ব
পিছত উপস্থিতি চৈ জিজোস। কৰিবিচ মামাঙ্কৰ। যি নিমিত্তে আৰাম
কৰিছে কৰিবলৈ অঙ্গুহ হক ; বাপু, আমি এই দেশত ধাকিব ইয়া নাই ;
যি দেশৰ লোকে ভক্ত বৈষ্ণবক হিস্বা অস্বীয়া কৰে তাঁ ধকা ভাল নহয়,
এতেকে আমি বেহাৰলৈ যাও, তুমি কৰিব গৈ ধৰে থাকা। এই কথা শুনি
বাম চৰণে ধৰে কৰি জনাইছে যাম সময় হলৈ কিমু ধৰ দুবিধো। হেতেন,
যোৱাৰ সময় কলে কি হৰ। কিমু এটা কথা কঢ়ি, বেহাৰলৈ লোক সকল
ভাগলীল ; কায়কপৰ শোকৰ ভাগ্য ভাগ নহয়। এই মদে মনোচৰ কৰি
কাৰ্য্য কাৰ্য্য বায়চৰণ দিয়াৰ হল। ভক্ত, সন্মত, সন্মত বিবৰণ জনোৱাত
সকলোমে অভিযোগ দ্বিতীয়ত হৈ আকেপ, কৰিছে। মনপুৰ ভৱাবী লগতে
আছিল, অভিযোগ মনে কিছু টকা আৰু কাপোৰে দি অনিষ্ট সকে বিবাহ
দিছে ; কিমু ভৱাবী তাত সতোৰ লাত নকাব দ্বিতীয় পুৰুষৰ শীতক্ষণ খানি
পাৰলৈ প্ৰাৰ্থনা কৰিছে। মাধৱে কৈছে ভৱাবী আমি বিদেশলৈ বাৰ

ওলাইছে, শীতল সময় লব লাগে, আন কাপোর নিয়া, মনপুর মাঞ্চি নষ্ট হই
দেই কাপোর থানিতে অতি আগ্রহেৰে নিবাটৈ ঘৃত কৰিবে। লগব ভক্ত
সকলে নানা প্ৰকাৰে বুজিন দিয়াতো সুস্থ নহৈ ; অৰম্পে গুৰুতৰে ভক্তৰ
থাকা পূৰ্ণ কৰিবৰ নিমিত্তে নিজ পৰিধেৰ বন্ধুখানি কিছু অসংৰোধ মনে অৰ্পণ
কৰিছে। মনপুৰে কাপোর লৈ আছালাম কৰি উচি গল। তাৰ পৰা গৈ
কুমাৰ পাৰাত কিছু দিন অছিল, আসাম ঝূকৰ বেহাৰ দেশৰ মাজত চকি
থাকা হেতু কোটোৱা লোক বিনা অহমতিত ইকল সিকাঙ হৰে নোবাবে।
ভও ওক নামে এজন ভৰাঙ আছিল, তেওঁ পাৰ হৈ মাহৰ লগত
সাক্ষ কৰাত হইজনে পৰামৰ্শ কৰি তেওঁৰ দ্বাবলৈ নিয়াবৰ চলেৰে চকিয়া-
কল জনাইছে, কালি আমাৰ শহৰ আহিব ভূমি পৰ এবি দিবা। চকিয়ালে
কেইজন লোক অহিব বুলি শোধাত পাচজন মাথোন আহিব। আমি শহৰ
ভৌবি ছলিয়া হইজনে ভাৰি হইজনে গৈছিল, মাহৰদেৱ পুৰুষে ক্ষমিতাৰে
কেন জন আমাৰ সাগত যাবা। বৰ বিজু আতাৰ মধ্যে পুত্ৰ যুৰ্বিণি সহোধ
মনেৰে জনাইছে বাপ ! অস্মিয়ে তৰ্ক চৰণৰ দাস হৈ যাৰব ইছা, কৰিছো।
যুক্তবিন্দুৰ মণিৰ ভাৰ মেধি মাধৰে কৈৰে তুমি ডেকি। ধাহৰ কেনেকৈ যাব,
আপোনাৰ ভাৰি হৈ যাব, দৰি কোনো বিগত হয়, তৎপি আমাৰ ভাগ্য
সুপুন্দ্ৰ বুলি ভাৰব। এই কথা উনি প্ৰশংসা কৰি সকলোটা গমন
কৰিছে। বাতি শ্ৰেণীকোহ নহী পাৰ হৈ প্ৰাতে ভও ওক বৰ পাই কিছু
দিন থাকি, তাৰ পৰা বেহাৰলৈ গৈ ভেলা দোয়াবত বাপ কৰিছে। বৰ
প্ৰেটোত সাত বছৰ হৱ যাস, বাম দিয়াৰ বালিত ছয় মাস অবস্থিতি
কৰিছিল।

যেতিয়া মাহৰদেৱ পুৰুষ ভেলোত বাপ কৰিছেহি, বেহাৰৰ লোক সকলে,
বৈকৰণৰ প্ৰত্যন্ত নাম ওগুৰ প্ৰাণীৰ দৈৰি সন্তোষ কৃত কৰি প্ৰতিদিন
ৰুক্ষ চৰিত্ৰ শ্ৰবণ কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিবে। কৰে লোক সুকল সদাচাৰী
কৃক হৃষি, ভক্ত হল, কোছ মেছ আটাই খোৰ লোক ভক্তিয়া হৈ এক
শ্ৰবনীয়া হৈছে। ছেট দেৱামৰ নাটা দিব নাবামৰ পুত্ৰ, বাজমায়,
বাজমহীয়, কুমাৰী, সকলোয়ে ঘৰুম্পনি বৈকৰণ ধৰ্ম প্ৰথা
কৰিছে। বিক কাৰি বাজাৰ প্ৰধান লোক, তেওঁ সহাই বাজাত

শাধৰ দেৱৰ স্থৰ্যাতি বাধ্যা কৰে, আৰু তেওঁ বে দ্বৈৰ অৱতাৰ
হৈছে তাকেৰ বাজাৰ প্ৰাণত বিখৰাস জুনাবলৈ হজৰ কৰিব কৰা নাছিল। জনে
লগভীয়া গৌৰেক সকলৰ বিখৰাস চৃঢ় হৈলৈ বিলে, সকলোৱে মন্ত্ৰভাৰ দেখু-
ৰাইছে, এমেকি কোনো কোনো সময় মোড়াৰ চোয়াৰি শোক সকলো
নামি মন্ত্ৰভাৰ দেখুৱাই প্ৰোৱা কৰে। এদিন ধাই পুৰ্বাইয়ে মাধৰ দেৱক
বাজাৰ দৰ্শন হৈলৈ আদেশ কৰিছে; মাধৰ দেৱেৰ শ্ৰবণ কৰি জনাইছে
বাজাৰ দৰ্শন ঘোৱাৰ প্ৰোজেন কি ? এই কথা শনি ধাই পুৰ্বাইয়ে একো
উজৰ বিৰাম।

পাতা মধ্যি সকল, মাধৰ সমীপলৈ গৈ সাধু সদ লাভ কৰি রুক্ষ কথা
শ্ৰবণ কৰিছে। হবি ভজিত মন দ্রু হৈ ভক্ত বৈকৰণৰ প্ৰতি দয়াৰ ভাৰ
উজৰেক হৈছে। পৰশ্পৰে আলোচনা কৰিছে, ভক্ত সুকল প্ৰতি পাণনৰ
কি উপাৰ হৰ, আটাইয়ে ভাগ কৰি গোৱা যাওক ; এই বুলি প্ৰত্যোকে হই
চাবিজন কৰি ভূগাই নিছে। তাৰ পিছত পুৰুষে জনাইছে, আটাই সুকল
আপোনা সকলৰ ভাগ লাগিল, আমাৰ কোনোৱে ভাগত নলমে। ভক্ত
সকলে কলে বাপ ! আপোনাৰ ভাৰ আৰম্ভক কি ? আমাৰোকলৈ বি
বেৰ দ্রবা বস্ত আহিৰ তাকে ভাগ কৰিবিবোৰে কীৰ্তনৰ উৎকৃষ্ট দ্বাৰা দেৱাই
ব্যাবহৃত চলিব।” এই প্ৰকাবে ধূৰ্ম আচাৰণ কৰি আছে ; বেহৰ্বৰ বিজু
আতা বাধ এৰম কৰি সপ শৈলেছে, তেওঁ প্ৰত্যন্ত তৈৰ প্ৰসৰণৰ বৃক্ষি কীৰ্তন
কৰি থাকে, নাম গাৰলৈ সপলৈ নেয়ায়। এদিন “মাধৰ দেৱে জিজ্ঞাসা
কৰিছে ; তুমি দেখো নাম গাৰলৈ নাহী কাৰণ কি ? ” দেওঁত উজৰ দিচে বাপ !
বহুমুখি ধূপমা কৰি রূপ তিনি থাকোতো বেলি হয়, সেই কাৰণে নাম
গাৰলৈ সময় পোৱা নহয়। এদিন সকলো ভক্ত চাউল আনিবলৈ গৈছে,
বিজু আতা যোৱা নাই, বি সকলে চাউল ধূমিছে, আটাই বোৰ পুৰুষৰ
সমীপত বাধৰে ; তেওঁ ক্ষোধ কৰি দিছে। বেটি হোৱা চাউল ভাগ বিজু
আতাক বিয়োগ পাইছে।

আটাইকেশ আতাই সন্দাই পাঠ পঢ়ে, হবিহ আতা এদিন পাঠ গাইছে
কেশবে দ্বৈৰ পুৰুষত জনোৱাত পাছ শাৰিত বহিবলৈ আদেশ কৰিছে।
তাৰ পিছ দিনা পাঠ গোৱাত পিবালিত বহিব দিচে, তাৰ পাছ দিন ব্যাপা

বহি পাঠ গাবলৈ দিছে। তাৰ পিচ দিন পাঠ গোৱাত হাতিত থাকিব
দিছে তথাপি পাঠ দিয়ে, অবস্থেত আত্ম'ই হৈ যাব দিছে। আতা
হেপেটো বিলৰ পাৰত বাস কৰিছে। কেশ আত্ম মাত' ছাগলিৰ
মিচিনা হোৱাত মাধৰ দেৱ পুনৰে কৈছে, তোমাৰ অপৰাধ হল। হিবিহ
আতা ওচৰত ক্ষেমা গুৰুৰ্বা কৰা; কেশ আতা এছৰ পেঁৰা কৰিছে,
কিন্তু প্ৰকাশে নহয়, মৰ ভাৰেৰে আতা বাস কৰা ঠাইলৈ লক কৰি
ডক্টৰৰে এৰ্ত্তহ কৃতাজ্ঞ হৈ প্ৰণাম কৰে। কেশ আতা এদিন মাধৰ
আতাক বাবিলা মাৰবে টৈল গৈছে, আতাৰ ফুৰা হৈ লগা হোৱাত নাৰে
পৰা নামি শোচলৈ গৈছে, এনে সময়তে এটা কেটি সাপে খেদি অহা দেৰি
কেশেৰে আতে বাতে গৈলে গলত দৰি সাবতি দিবিছে। তেওঁ কৈছে কি কৰা
এতিয়া সাপে সংশিৰ আতৰ হোৱা কেশেৰে কৈছে বাপ! আমাৰ থালে
একো হানী নাই, 'আপোনাৰ থালেৰে ঝীৱৰ মৃতা লাগিব। এই ক্ষতিত
আতা সঞ্চল হৈ অপৰাধ মাৰ্জনা কৰিবে, সাপটা তেজিয়াই অদৃশ্য হৈ।

বিক্র কাজিয়ে ভাগৰতৰ সংক্ষেপ কৰি এখনি এই বচনা কৰিবৰ নিমিত্তে
জেন ত্ৰাপ্ত, এজন ক্যাট, আৰু মাধৰ দেৱকাৰ আদৰ্শ কৰিলৈ। বাক্ষণে
ছয় যাবে, কাষ্ট জনে তিনি যাহে, মাধৰে এক পক্ষে বচনা কৰি আনি দিছে।
তিনিও ধৰণি শান্ত পাঠ কৰি শৈৰাধৰ দেৱৰ বচনা সুৰলা আৰু সাৰতৰ
জনি শ্ৰষ্টনি শৰ্ষণ কৰিবে। 'আৰু নাম মাঙিকা নাম দি সকলো শোকৰত
গোচাৰ কৰিবে। তোভাঙ্গাৰ পৰা বিক্র কাজিয়ে স্থৰৰ পৰুষক আদৰ স্থান
বেঁচিকে দেখুৱাৰ ধৰিলৈ। বৎশি গোপালক আজা কৰি মদন গোপাল মৃত্যু
অৰ্পণ কৰিছে; তাৰ পিচত হাজোৰ ষৱ্ণ সময়ত নাৰ হৃথানি ধূঁজি
পঠাইছিল, গোপালে আসোহা দেখুয়াই নোকা নপঠালৈ। দেই কথাৰ
সত্যতা সুবিবৰ নিমিত্তে তাটোকুচৰ কেশ আতাক আজা কৰি একাদশ
শান্ত ধনি পঠালৈ; আৰু কলে বাটত তিনটী ভা পাৰা, কিন্তু মৰণ নাই।
আতা এক আজা প্ৰতি পালন কৰি উজাই আহিছে, প্ৰথমে বহুৱা মহত
ত্যা পালে, তাৰ পিচত বাগত ভয় পাই বৰ কষ পালে; অবশেষত ডকা
ইতে পায় নামা প্ৰকাৰ লাহুনা দিলৈ; কিন্তু গুৱাৰ প্ৰসাদে শোম এডালিকে
নলাবিল। তাৰ পিছত বৎশি গোপালৰ ধানত প্ৰবেশ হৈ; তেওঁৰ মুহূৰ্ত

চাউল সিঙ্গ কৰিবলৈ আয়োজন কৰিছে, গোপালৰ নাৰ মণ্ডপৰ কথা
শোৱাত ছই চাউলিট উচ্চ কথা শ্ৰবণ কৰি উত্তৰা আত পেঁয়াই দি নিজ
ভগিনীৰ শুহীত ঘৰেশ কৰিছে। তনিয়েকে বহিব নিমিত্তে শিবা
দিয়াত মনষিগত, তেওঁ কৈছে লৰৰ মাতিয়ো সুন্দৰ হোৱালী এৰি হৰি
পুৰুৰিব পাৰত বাপ কৰিছে, ভূমিতে তেনে হলা হৰুণ। আতা এই কথা
তনি হৰি পুৰুৰি পাৰলৈ গৈছে, তেওঁ বজ্বাবলী পুধি লিখি হৰি আহে।
কেশ আতা দেশু পায় আমাৰেছে, শান্তকৰ্তা পুৰুৰ জনক শ্ৰদ্ধিবৰ ইছা
হালে দেখুয়াই দিয়ে গৰ্বা হৈ। আতা কৈছে তি এগালীৰে সাক্ষাৎ কৰিব
পাৰা হৈ, সৰহ বস্ত একে মেলাগে চাউল এটোপলি হৈলৈ যদেই যদেই। হইজন্মা
আতা আলাপ কৰি ওক ষৱ্ণৰ সমীপত বেহাৰ পাৰিছেচি। কৰা পাতত
আতাক বাৰি কেশেৰে মাৰব দেৱত, জনাইছে, বাপ! এজন হৰ্মুৰ লোক
পাই অনা হৈছে, এনে সময়তে পঞ্চ আতাই' কেশ আন্তক আতা আতা
বুলি মাত' লাগলে, মাতৰ দৰ তুনি কৈছে, আনা বাকাত চিনিছো। কেশ
ভূম্য আতা হোলানে? বাপ উজান অঞ্চলৰ লোকে আপোনাৰ অসামে
আতা বুলি সোধোন কৰে, মৃচ মৃচ আজিব পৰা পঞ্চ আকু তুমি আতা
হৈ। হইজন্মে এককে বস্ত ষৱ্ণ কৰিছে; তাৰ পিছত মাধৰে পঞ্চ
আতাক কৈছে গৰ্বা মানলৈ যাব কোণে। তেওঁ কৈছে আপোনাৰ পোৱা
হৈছে কি কাম আচে, নহয় যাব শামে তইধাৰ কোঠাট ত্ৰীয়া আতা
কৈছে মৰিলা শিখপাতি লোৱা। এই কথা তনি পঞ্চ আতা আজা
প্ৰতিপালন কৰি গঢ়া মানলৈ বাৰৰ, নিমিত্তে প্ৰস্তুত হৈছে। আতা দান
কৰি কমওজুত জল লৈ আহিছে, মাধৰ দেবে স্থিতে কিমা পোহন দিয়া
হৈছেনেকি? বাপ! দিয়া নাই পূৰ্ণ হৈ আহিছে, এই কথা তুনি নাম
মালিকী মঞ্জিবা কৰ মালালি শুজা কৰিবে। তোমাক আমাৰ শৰ্বিবৰ
বদল দিছো, বদলা আতা সাত দিন মাত্ৰ লগ পঁয়েছিল, সুকলো শক্তি ভজি
বদল পালে। পুৰুৰ শৰ্বজনে কৈছিল শ্ৰেষ্ঠ কালত লোক এজন লগ পাৰা,
সকলো সৰ্বশ অৰ্পণ কৰিবা আজি সেই' বাক্য সকল হৈ। ইয়াকে আজা
কৰিছিল যে বাৰৰ সময় হাতুৰ আতা, মুৰুৱাস, গোপাল, বৰমিয়ো আতাৰ
দেখা কৰি থাবা। পঞ্চ আতা বিদাই হৈ নাৰ মেলি আহিছে। তলাৰ দোল-

বাম আস্তে খেতি কৰিছিল, ধান ভাস্কৈ পকা নাই, আধা পকা হৈছিল, ধান কাটি আনি উদয়ে বানি একটি চাউল উজিগাই পথি আহি মাত লভাইছে। আতা নাব ছপাইছে, চাউল ভাস্কৈয় খেবি কৈছে, আমাৰ ধৰণ সৰবিহী মাহুই আছে। বলোৱাৰ আস্তে বোলে আগোনাৰ ভাগৰ কৰিছে দিয়া হৈছে পয় আতা আমৰৰ সাহিত শ্ৰেষ্ঠ প্ৰেশ কৰি ভোজন কৰিছে। তাৰ পিছত ঠাকুৰ আতাৰ ধানলৈ গৈ গৈ দৈখৰ জৰুৰ পৰা পঞ্জনেলৈকে কৰিব শুধুৰ নিমিত্তে প্ৰাৰ্থনা কৰিছে। আতা আমৰৰ পত কৰিষ্য কৰিবলা, আমাৰ শোলামুখ মোৰাবিম প্ৰমাণন্দক রিউ। এটি বুলি আহোম কৰি চাৰিতে কৰ্তৃত কৰিছে। কিন্তু এটি কথা মসত বাধিবা বাতিপূৰা যি কথা কোৱা হৈ, ভাটিবেজা লুৰিম, তুমি কেতিয়াও নমৰিব। তাৰপৰা মুখুদাম আতাৰ ধৰণত প্ৰেশ কৰি অনেক আলোচ বায়োদ কৰি গোপাল আতাৰ ধানলৈ গৈছে। তেওঁৰ ওচৰত নডুন নডুন কৌৰুন শ্ৰেণ কৰি পঞ্চ আতা কোনো উত্তৰ নিমিলে। গোপাল আতা পৰাৰ বিব দ্বারা দেখি কৈছে, ঠাকুৰ আতা বৃঢ় কৰি পঠাণে শাত দিনেৰ মুলৰাব মোৰাবিশো। তাৰ পিছত বিহু আতাৰ দেখা কৰি উচ্চাত গৈ হাবি পুৰুষৰ পাৰে সজৰ কৰি স্বৰে আছে।

কেশৰ আতা হৰিহৰ আতাৰ লগ নাপাই ভক্ত সংলক কিঙ্গোমা কৰাত চেপেটি বিলৰ পাবত ধৰি বেৰ পাৰ ভাস্কৈ গৈ গৰ্বি যা লোৱাৰ হত্তৰাই সংৰাব দিয়াইছে। হৰিহৰ আতা ঘূৰি দুৰাইছিল, তেওঁ সুশিষে কোন কেশৰ উজানক নে ভাটিৰ খনৰ কৰা। ভাটিৰ বুলি কোৱাত আধা খেবি কৰি মাদাত গামছা মেৰাই নাব বৈচো লৈ আহিছে। আতা বোলে বঢ়া আমাৰ দিয়াক, হৰিহৰ আতা বোলে আধিয়ে নিয়া হৰ। নাবত উচ্চ কেশ আতা কৈছে, আজি যিজনে পাৰ কৰিবু সংসাৰৰ পুৰ হলো, হৰিহৰ আতা বোলে আজি হে কৃতৰ্ম মাত কৰিবো। নাব বাই গৈছে হাঁচ মাছ এটি বিলৰ মাজৰত দেৱা পাই খুৰি যাৰি নাবত পেলাই লৈ গৈছে। গৃহত প্ৰেশ কৰি কেশ আতা কৈছে, ওঞ্জনৰ সংপত্ত ধৰা হলো ভাল আৰ্জিল, তেওঁ কেশ আতা কৈছে, দামি সদাই সমত আছো, হইঙ্গনা পুৰুষ আহিছিল, ওয়া ভোজন কৰি গৈছে। এই প্ৰকাৰে আতা চাউল সিন্ধ কৰিছে, দুইখনাই তোখন কৰি

নিশা আছে। তাৰ পিছ দিনা সেই মাহৰ কিছু মান বৈফৰ মৰকলাই পঠাই দিছে, দেউলোকে আতাৰ অবশ্যে বৃত্তি জোজন কৰিছে। হৰিহৰ আতা কেশ আতাক কৈছে, গলাৰ আগত কৰা, মোৰ চৰণ হৰানি যেন নেৰে, এই কথা প্ৰথম কৰি মাধৰদেৱৰ ওচৰ পাইছে গ্ৰে। পুৰুষে আতাক হৰিহৰ আতাৰ বাজা জিঙ্গা কৰিছে, কেশৰে কৈছে গলামি গৱত কৰা, মোৰ চৰণ হৰানি নেৰিব। এই স্থানটি হৰিহৰ আতা কৈ পঠাইছে। এই কথা শুনি মাধৰদেৱৰ হইধাৰা কচুব জন বৈ প্ৰিছে; কেশ আতা আৰ্জিয়া হৈ দিশ ধৰি প্ৰণাম কৰিছে, সেই সময়ত মাধৰদেৱে "হিৰুবলে বাপ পশ্চিমো শৰণ" এই গীতী দচ্চা কৰিছে।

কোনো এদিন মাধৰদেৱ পুৰুষে সকলো ভক্তৰ আগত জনাইছে যি লোকে ন নাবি একত্ৰি প্ৰণিব, মেটি জনহে ধৰ্ম হ'বৰ পাৰিব। হৰিহৰ আতা বিৰ পাতি কৈছে, সেই কাৰণে বিসুই প্ৰাপ্ত ঘৰ ক'ব আছিল আৰু আইক তিমটা কথাক নিমিত্তে প্ৰিভাগ কৰিছে। তেলি কৃষি আটৈৰ বহা বৰ্ষীয়াক একশ মাদৰে উপৰত প্ৰেশ পাতি নাম গোৱাইছে।

প্ৰদামনন্দ ঠাকুৰ, মাধৰদেৱৰ বৰব ল'বৰ 'নিমিত্তে বেহাবলৈ গৈছে; ডাম্বীয়া সকলৰ হত্তৰাই বৰচাৰ পেলাই আই গোপালী ঠাকুৰ আতা প্ৰাপ্তি সকলা বৈফৰ বাজা শোধাইছে। তাৰ পিছত তোকিমৰ নিমিত্তে যত্থনিক আয়োজন কৰিবলৈ রিছে; মিৰি চাঁদিমেৰ, চাউল সিধা দিয়াত ঘূম চাউল বুলি ঠাকুৰে ভোজন নকলিলে। মাধৰদেৱ 'শ্ৰেষ্ঠত ভাজনৰ লগৰ চাউল দিয়া হৈছে বুলি কলে, শুঁকি কৰি আৰি বৰ পেটাও আছে।

যোৱা শাৰ্দুল গানিব পুৰো ভাগ হোৱা নাছিল, এতিয়া ভাগ কৰি এক এক পটল কৰিছে, আক শৰণ ভধন নিম্নি জৰি, উপদেশ প্ৰাৰ্থনা কাৰুণি ধেৰ হচ্ছিত পটল গোঁগ কৰি গ্ৰামী সকলৰ উপকাৰ কৰিছে। ভাৰক ভাই ভজ ভগৱত, ভজিতোৱা এই চাৰিটা যোৱা বেহাৰত চচ্চা কৰিছে। ঐৰাম আতা ক্ৰান্তিকৃত ধৰা ভক্ত সংলক দশন কৰিবৰ নিমিত্তে বিমানৰ প্ৰাৰ্থনা কৰিছে। তাকে শুনি মাধৰদেৱ কৰি মান দিমৰ ঘূৰত আহিৰ পাৰিবা বুলি কিঙ্গোমা কৰিছে। আতা যিমান দিনে পাৰো আহা যাৰ, কিন্তু মাধৰে

এমাহর ধাতির দি বিদ্যায় দিছে, এমাহত কিবির মোরাবিলে সজ শান্ত কবিব মোরাবিবা, আতা ভাল বুলি আজ্ঞা শান্ত কবি কামপলৈ আহিছে। বৈক্ষণ সকলক সাক্ষাৎ কবি একমাহর শ্ৰেষ্ঠ গোপাজ আতার ধানলৈ দৈছে তেওঁৰ অগত পৰমার্থত্বৰ কথা শ্ৰেষ্ঠ কৰোতে তিনিমাহ অচীত হল। চট্টাঙ্গ শুক্ৰবাৰ্ষ্য মনত থৰণ' হৈ অভিবেগে বেহাৰলৈ গমন কৰিছে। দ্বিতীয় পুৰুষৰ সাক্ষাৎ কৰাত সুধৈ দৰ্শন নিদি পিছ দৃঢ় কৰিছে; নানা শৰাবে মিমতি কৰি জনাইছে বাপ! আমাৰ কোনো দোষ নাই, আম বিলাক ভক্তব লগত দেখা কৰাত এক মাহ অচীত হল, গোপাজ আতাৰ চৰত তিনিমাহ থকা হৈছে; আপোনাৰ দাস গোপালক মোহিনীশঙ্কি দান কৰিছে, মেই বাধেৰে আমিও বনি হোলো; এই ফেৰা দোখৰ নিমিত্তে দাসক পৰিণ্যাগ কৰা উচিত নহয়। বিশেষতঃ-আই গোপাজী তাঁকু সকলৰ বাতৰি নোলোগা? তাৰ যেন ভাবিছেন? এই কৰা কৰি মাধৱদেৱৰ মন কোমল হৈ কৈছে, গোপালৰ কথা আমি জানো। আতি মাহ আৰু আতা সকলৰ বাতৰি কোৱা। শীৰ্ষম মৃত দেহত জীৱন শান্ত কৰি আঁকুলৈ সকলো বাৰ্তা জনাইছে। তাৰ পিছত মথুৰামস আতা গুৰু দৰ্শনৰ নিমিত্তে দেহাবলৈ গৰম কৰিছে; মাধৱদেৱৰ দৰ্শন হোৱাত ভক্ত সকলৰ বাতৰি সুধিছে, আতা আটাইবোৰ শুভ মৰগল জনাইছে। আতি কালি বৰপেটা খানত কেইজন ভক্ত আছে প্ৰায়ই তিনি প্ৰসন্ন হয়নে নহয়? আতা বৈছে কুবিজন মান ভক্ত আছে প্ৰতিদিন তিনি প্ৰসন্ন হয়। সজ সজ মেই ধান পৰিতাগ নকদিবা; তদন্তৰ আতা গুৱাপুণ দুন্দি দি প্ৰাৰ্থনা কৰিছে কৌৰুমৰ সময় কাক আগত ধাপন কৰা হৰ, শুক দ্বিতীয়ৰ পুৰু হৰি চৰণ আমাৰ ভাগিন বায়চৰণ আছে, তেওঁলোককে আগত বাখিবা। আতা আজ্ঞা পাই বিদ্যায় হৈছে, পুৰু মুন্দুইছে, পুৰু যদি বুঝাই বৰাই মনপুৰক পঠাই দিব, তেওঁ আমাৰ বিস্তৰ দেখা ধৰিছে, বধিও বা শৰীৰৰ দুন্দি কাৰি বাখিলৈ তাকো মনত দৰ্থা নাই; শ্ৰেষ্ঠ সৰুৰ একধাৰ দেখা দেখি হ্য পাবিলৈ মৰৰ দেৰ মিবাবল হয়। আতা আৰ্হ সমুদ্রায় কথা জনালে, মনপুৰ যাওবুলি শলাখি থাকি পূৰ্বৰ নজৰতাৰ দশতং নগল।

বহুগৰ বিদ্যৰ সময় ধাৰ্ত আইয়ে ভক্ত সকলৰ নিমিত্তে দোপাটা, পছৰা,

গামছা তিনি প্ৰকাৰ কাপোৰ পঠাইছে, যাইবদেৱে দেৰি অসমান দুন্দি বুলি কৰিবত হিছে। আমি কাক সক কাক বৰ কৰিম, আমাৰ মনত সকলোৰে সমান, যদি বীজবাজাই কিবা চিনি পাইছে, তেওঁতে নিজে শাহি ভগাই দি যাওকহি। কাপোৰ কৰিবত পাই পুনঃ এক সমান কাপোৰ পঠাই দিছে, সকলো ভক্তক দুন্দি বিলাই দি সংজোন লাভ কৰিষ্যে। আৰু এদিন শৰ্মণিক আজ্ঞা কৰিছে, তুমি আমুৰ শৰীৰৰ দুন্দি খালি লৈ গৈ তেওঁ লোকৰ আগত বাৰি এক পৃষ্ঠি হৰলৈ কৰা, বাপ! আমি আপোনাৰ দৰ নিবৰ পাত্ৰ নহও, পুনঃ নিবলৈ অহমতি কৰিছে, তেওঁ নিবোপাই হৈ ভাবিছে বাক্য বৰ্ক নকবিলেও অপৰাধ, কলিলেও মহা কষ্ট হৰ, উভয়ে আমাৰ বিপদৰ কাৰণ হল। এই প্ৰকাৰে তিনিমিন আছিল, অগত্যা। এবাৰ মোৰাবি কাপোৰ দুন্দি কৰি লৈ গৈ বৈক্ষণ সকলুৰ আগত দাৰিছে। কাপোৰ মেধি আচৰিত ভাবি সুধিষ্ঠিৰ যুৰুমি কি কাপোৰে আনিছি, তেওঁ জনাইছে, শুক দীখেৰে কাপোৰ পঠাইছে, আপোনা সকলে এহণ কৰি এক পৃষ্ঠি হৰৰ নিমিত্তে। ভক্ত সকলে উনি দৃঢ় কৰিলে, আমাৰ ইয়ান ক্ষেমতা আছে নে ওক কাপোৰে গ্ৰহণ কৰিব প্ৰাৰ্থো? ভক্ত সকলে এটি বুলি হৰিবনি কৰি, পুৰুষ ওচৰলৈ তৈ দণ্ডৰত কৰি জনাইছে; বাপ! ইমান নিশ্চয় হোৱাৰ কাৰণ কি? আপোনাৰ পুৰুষিয়ে, দুন্দি কোনে গ্ৰহণ কৰিব প্ৰাৰ্থ। মাঘৰে ভক্ত সকলুৰ কাৰতোকি শুনি এক পৃষ্ঠি হোৱা হৈছে তক ভক্তি পাবা পূত্ৰিলাভ কৰিব মোৰাবিলৈ জীৱন সুচল নহয়, একোৱে লাভ নহৰ, বাক্য শিৰোপাঠ কৰি শাহান্দ মনে শুঁছি গল।

কৌৰ্ত্তি ঘৰত কৃষ্ণ চৰিত্র আলাপ হৈছে, এনে সময়ত এজন ভক্তে সুধিষ্ঠিৰ বাপ! জীৱন মৃত্যু আৰু পথম মৃত্যু পথম কৈন? মাধৱৰ দেৰে বাধা কৰিছে তীৰত মৃত্যু পথম মৃত্যু কেন? মাধৱৰ দেৰে বাধা সুধিষ্ঠিৰ বাপ! জীৱন মৃত্যুৰ কথা জনাই, বৃহত্ত আছে নহলে সংসাৰ নাধাৰিলৈ হেতেন, এতিয়াও দেখুৰাব পাৰা দো, আমাৰ সমাজতে, আছে। এই কথা তিনি শীৰ্ষম আতা প্ৰাৰ্থনা কৰিছে বাপ! দুব নিবৰ, এই কথা তিনি নিদোগুল হল। তিনি কুড়ি ভক্ত একত্ৰ হৈ এদিন শীৰ্ষমাধুৰ দেৱত জনাইছে, আবিৰ্ভাৰ তিনিবোভাৰ দীখবদৰো আছে, অক্তোৰ আপোনাৰ শীঁগা।

স্বৰবগ হলে কাক, আশ্রয় করা হব। পুরুষ একে উত্তোলন নিদিলে, ছন্দাই স্বৰবগ নিমিত্তে কোমোডো সাহস নকরিছে! তিনিদিন মনে মনে ভাবি কোমো এজন ভক্তক বিশেষ উপযুক্ত যেন নেবেরি সেবক সকলেক জনাইছে আমি দৃশ্য ধাপিব লোক নির্বাচন করিব নোভাবিলো, আপোনা সকলে একে লোক ঠিকনা ব'বি দিলে, তেওঁকে আজা করিব পোরা যাব। ভক্তে জনাইছে আপুনি বিচার নাপালে আয়ালোকে কেনেটৈক বিচার দিয়। মাধবে কৈকৈ সকলো লোভীয়া ক্ষত্যের ঘোষা শাস্তি ধানিতে সকলো বস্ত ঘোষা হৈছে, আমাৰ বকশ পাছে, যি অন লোকে এই গুহ খানিৰ অৰ্থ বিচাৰিব সেইজনে আয়াক পাৰ, সকলো বল বৌধা এই ঘোষাতে আছে। ওক লক্ষণ যুক্ত পোৱা টান, শিশুৰ লক্ষণ কৰা হলেও তেওঁকে বুলিলো হেসেন কোমো জনত নাই, বিশেষ জুক সেবাকাৰী ভক্তো নাই, পূৰ্বে মাৰ্কণ্ডে খাৰি লক্ষণে আক অক্ষণাদে ওক দেৱা কৰিছিল, আমিও বিছু দ্বাৰা হৈছে; যেই পেই লোকে ওক ভাৰ লোহা তাম, এতেকে আমি কাকে দুলিব নোভাবিলো।

মাধবেতে ফাঞ্চুন মাহত বেহাদৰে আহিছিল, দেখা কৰিব নিমিত্তে চৈত মাহত মাধবগ ঠাকুৰ আহিছে; কিছুদিন লক্ষণ পাকি কৌৰ্তন দেবা সংগ্ৰহ কৰিব নিমিত্তে পুনৰ গৰ্ভন কৰিছে। কেত দোৱ হাজোৰ, কিছুমান দক্ষিণ হৃত, বৰ মনস্বত ব'ব পেটোত, উক্ষনত, কলাজনত আহিল; এ বচৰ পিছত আটাৰ দোৱ ঠাকুৰ ভ্ৰম কৰি ঘোষ কৌৰ্তন সংগ্ৰহ কৰিলৈ বেহাদৰত উপন্যাস হৈছে। কিছু গুহ হই গুনি ভগো মূৰত দাখি গৈছে, ঠাকুৰ আগত দৈৰিপ আতে বাপ্তে স্বাদৰ কৰি আই গোসামী ঠাকুৰ দেষ আন আন বৈষ্ণব সংগ্ৰহ বাতৰি স্বৰিছে। বামচৰণ ঠাকুৰে সকলোদে পৃথকে পৃথকে বাতৰি ভনাইছে। আৰু স্বৰিছে ঘোষ কৌৰ্তন সংগ্ৰহ হৈছেন? বাপ! গোঁাই টিক কৰা হৈছে পুথিহে ভৱা মূৰত দাখি অহা হৈছে। এই কথা স্বৰ্ণ চালি ভন ভক্ত পঠাইছে; চালি দিনৰ মূৰত কিনি কাবেলি বেহার পাইছিছি; যাজ হই কি তিনি মণ্ডামান বেলি হে আহিল পুথি দৰ্শন কৰি আনন্দ যদে উন্ত শিবতলৈ নাচিছে, আৰু উচ্চৱে কৈছে আমাৰ উপকাৰী বামচৰণ হে। কাবণ পূৰ্বে যশোপুৰুষে আয়াক আজা

শাহিন, ১৮৩৬।]

গুৰু চৰিত্র।

৬০৫

কৰিছিল, ইছু ধীকাতো শাস্তিৰ এড়ি ইয়ালৈ অহা বায়ে সংগ্ৰহ কৰিব পাৰা নাছিলো। তাৰ পিছত চাৰিভাগ কৰি চাৰি ভৱক দিছে। বাম চৰণক পৰিষবৰ্তৈ আজো কৰাত আঠ দিনে তিৰি শ্ৰেষ্ঠ কৰি অৰ্পণ কৰিবিছে। বদিবাবে বিদায় লৈ আহিলৰ নিমিত্তে প্ৰাৰ্থনা কৰাত কেই দিন মান ধাকি-দৈল অছৰোধ কৰিবে। বামচৰণে উক পিঁটুমৰ্ত্তাক এড়ি ধাকি-দৈল সংশ্লিষ্ট আছে বুলি পাপতি-কৰিবিছে। মাধবদেৱে বোলে তোৱ পিতামাতাৰ নিমিত্তে দশ মুহূৰ্বলৈ সংশ্লে নাচ। আৰাচ শাওন হই মাহি আমাৰ, লগত ধাকিলৈ সাঙ্গত্য পায়। এই কথা তানি বৰচৰণ বাক্তুল সকলো সময়ে দৈত্যে নাম কৌৰ্তন কৰি সুবে কৰে।

ইহাৰোৱা লক্ষণৰ পুঁজি হই অনে গুৱাখণ্ট ধৰাৰ নিমিত্তে বিক কাৰিব পিতৃ আছদ মন্দ ভাত নোখোৱাত, মন্দ অশঙ্খে আক বিশক্তি প্ৰকাশ কৰি কাজি গুৱাখণ্টৰ উপক আচৰণ কৰিবলৈ উৎপোৱ কৰিবে। পিতাৰ পুঁজিৰ হাঁতু পুঁজু পিতাৰ হাতে ভাত দাখলৈ এড়িলৈ মাধৰ অমাজানী এই বুলি বিবো সকলৰ সহিত একজ হৈ তেওঁক দেখে পৰা দেখাৰব নিমিত্তে পথামৰ্শ দাবি সবাজি পাটু বুল দেখে পৰা মাধব নামে বৈষ্ণব, এছন অনহি বাদ কৰিব নিমিত্তে স্বতাৰ আয়োজন কৰিবে। বিক কাৰিয়ে মাধবদেৱক প্ৰিতি বাকোৰে নিমুল কৰিবে সকলো ভক্তুৰ সহিত দ্বিতৰ পুঁজি গৈছে কিংকু আটাহোৰে ভক্তক সভালৈ প্ৰেমী কৰিব নিদৰিয়াত বামচৰণ আক ঐচ্ছিত পুক লক্ষণ লৈ প্ৰণত গৈছে। বিক কাৰিয়ে পুঁজি নাধৰণ কৈছে এই অন পঙ্কিতো তোমাপ্ৰমাণিয় অতএক দোৱাৰ মিতা হয়, অহগো আপোনাৰ নিমিত্তে পোৱা হৈছে।

কাৰিয়ে গোলে মাধবদেৱ তোৱাৰ বিবো কৈছে যাগত মেক নাই হ'য় নে? মাধবদেৱ উত্তৰ কৰিবিছে নামক প্ৰাঙ্গণীৰ মালাত মেক ধাকিৰ নোভাবে। যুব গীতা ভাৰগত সহশ্ৰ নাম এই তিনি দৰি শায়ে মেক মালাত মেক দিয়া কোক এটাৰে দেখুৱাৰ পাদে 'তেক্ষে অক্ষত মানিব লাগিব। পঙ্কিতে কালিকা পুথৰ গোক এটা পাঠ কৰিলৈ, মাধবে বোলে এইটা কালিকা মন্ত্ৰ তাৰ পিছত এটা গোক পাঠ কৰি শুনাবে' পেইটা গোপাল মন্ত্ৰ, এই প্ৰকাৰে 'প্ৰাঙ্গণ পঙ্কিতে অনেক গোক পাঠ কৰি যেকৰ কথা

প্রয়োগ করিছে। মাধৱ দেবের মন্ত্র বুলি উড়াই দিছে; অর্থাৎ মন্ত্র মুক্ত মাধ্যাত মেঝ থাকিব পাবে নাম মুক্ত মাধ্যাত মেঝ থাকিব নোরাবে। এই কথা অনেক প্রয়াণ দিন বুঝাইছে। অবশ্যেত মাধৱদেবক কৈছে তোমাঙ্কোকে নাম আৰু শাস্তি একে বুলিব, পাৰ, কিন্তু মই হলে তাৰ বীকাৰ কৰিব নোৱাবো, কৰিব শীরামবনাম সকলো মন্ত্ৰৰ বীৰু, এই মোক্ষী পাঠ কৰিব মেঝেৰ মোৰ বৰ্ণন কৰিছে। পৰা প্রয়াগত মুদ্রাখিলে পার্শ্বতীতী কৈছে মালাশ মেঝ দিলো মনুষো দেখিব নাপাই আৰু জনন কৰিব নাপাই। বিক কাৰিব ছল পায় মুভিছে মহেশ চৈতন্য নে জড়, মাধৱ কৈছে গুণমহ জড় চৈতন্য নহয়। স্থিতি নিমিত্তে প্ৰকৃতি হয়ে তিন প্ৰয়ময় তপ উৎপন্ন হৈছে। মহেশ চৈতন্য হলে মোহিনী কণ্ঠত শোশ নগল হেতেন আৰু বৃক্ষস্থৰ ওচন্ত হাৰ নামানিশে হয়। চৈতন্য মোহ নাই, জড়বহে মোহৰয়। - কাৰিয়ে এই শৰ্ষা শুনি বাগ কৰি বহত টান কৰা কৈছে, তুমি মতেশক দৈবৰ নোৰোগা মাধৱে বোলে, মহেশ দৈবৰ হয়, কিন্তু ঘৰতৰ দৈব নহয়; মুক্তা দিব পাবে নে? কেতিয়াও মোৱাবে, কেৱল বিহু মুক্তাৰ পুত্ৰী; যদ দেবতা সকলে মুক্ত দ্বিব পাবে তেষে মুচুলুক কিম্ব মুক্ত নিমস্লে, বিষু দেবতাৰ: হে মুক্ত! দিলে বিদকা খ মুক্তত মাহি নহই দেৱ নষ্ট কৰিলে বুলি প্ৰিয় সকলৰ সহিত যোগ দি দ্বাত মগাইছে কাৰিয়ে আৰক্ষে নামা! প্ৰফাৰে কুঁচক কৰাত মাধৱ দেবৰ প্ৰিয়ম হোৱা, দেখি বামচৰণ ঠাকুৰ আগ দাঢ়ি আৰক্ষৰ লগত বাব কৰিছে, তেওঁৰ তক্তত দিপ সকলে আচৰিত মানি নিশ্চদ হৈছে। পিছত দিবায় দি কাৰিয়ে মাধৱ হাতত ধৰি মালাশ মেঝ দিবলৈ অহুবোধ কৰিছে; কোনো কথাত মাঞ্চি নহৈ ঘৰাদ্বি গগ, কাৰজৌৰে বাজাত মাধৱ দিপকে জনাইছে। মাধৱ দেব দৰলৈ আহি অৰ্পণেঁ কৰিছে হৰ্জনন নিমিত্তে দেশ প্ৰিয়তাগ কৰিবোঁ, ইয়াতো দূৰ্জনে নেবলৈ:

মেতিয়া বিক কাৰিয়ে বাজাত মাধৱ বিপক্ষে লগালৈ। - বাজাৰ মনে মনে ভাবিছে আন দিন কাৰিয়ে মাধৱৰ ভাল কথা বাধা কৰে, আজি বিপক্ষীয় কথা কৰ ইয়াৰ কাৰণ বি? বাক ভুমি যোৱা আৰু মাধৱক মতাই আনি কথাৰ ভাব বৃক্ষিম। এই বিলাক কথা ধাই আইয়ে মুজ পাই

আহিন, ১৮০৬।] :

গুৰু চৰিত্ৰ।

৬০৭

লঞ্চী মাদ্যাম বাজাত জনাইছে; বাজা অত্যন্ত দিম্বলৈ কৰিছে। কোনো এদিন বাজা পশ্চিম দিশৰ পৰা চাৰিজন পণ্ডিত অনাই মাধ্যকোৱে ভজাই নিয়াই বাদ কৰাইছে। বিশ্ব সকলে হিব্ৰুভিন আলাপন কৰি সন্তোষ পাই মাধৱক প্ৰথংসা কৰিছে। বাজা প্ৰশ্ন কৰিবে শৰৎ কলিন পূজা কিম্ব কৰা নহয়, মাধৱে উত্তৰ দিবে, যি সকলে তোৱা ইচ্ছা কৰে, তেওঁোকে পুজিলৈ লক্ষ্মীযুক্ত হয়। যতে তোগালৈলৃপ্তা নাই, সেই সকলে দিয়ে পূজা কৰিব। পণ্ডিত সকলে শ্ৰীল কৰি সামু বুলি প্ৰথংসা কৰিছে। বাজা বিক কাৰিক মাধৱৰ ধৰ্ম ওক বুলি বৃজনি দিছে আৰু সকলো প্ৰজাৰ তেওঁৰ ধৰ্মত চলিবলৈ হস্তুমু শনাই দিছে। মাধৱদেবক প্ৰণাপণ দিবিয়া দিবে; ভজক সকলৰ সহিত জানক মনে নোকাত আহিছে। বাটত আহোতে দামোদৰৰ ধানত নামৰ দ্বন্দ্ব। শ্ৰবণ কৰিব ভজকত সন্তোষজ্ঞানা কৰিছে, কত নাম গাইছে, ভজক সকলে দামোদৰৰ ধানত নাম গোৱা জনাইছে, নামৰ গ্ৰন্থী শুনি কৈছে, বহি থকা অপেক্ষা বেয়া নহয়, পুকুষটা হৃষ্ণৰ কিষ্ট শিৰ নাই। নাম মহাবলৈদৃষ্ট এপোমে টেকোৰ।

উদ্ধাৰ নদীৱে কেৱে ইহাত নিয়াত ব'বিয়ালভৈৰ দেশেন্মা বাধিত থান হৈছে; তাত মাধৱ বৰনি শুনি বৰ সন্তোষ পাইছে। ভজক সকলো জনাইছে আপোনাৰ দেশেন্মা বাড়িত গাম পাতি নাম গাইছে। কি স্থূলতত মুু কৰি দোষা গাইছে শ্ৰবণ কৰিবলৈ দেন বৈকুণ্ঠৰ অৰ্পণ হৈ ব'বিদিষে, তাৰ পৰা আহি ভজক সকল সহিত গৃহে প্ৰেৰণ কৰি সুবেৰ্ণুৰুছে।

বাজা ধাই আইত জনাইছে মধ্যতক মুক্তচন্দন' শৰীপাগ, দিন লগা হল। আমাৰ বাজাত যিমান সত্ৰ আছে সকলোয়ে মাধৱৰ মত আচৰণ কৰক। সকলেৱ ধৰ্মৰ উপৰে মাধৱক বাজা পাঞ্জলো, আঘি ভজকত গবাক্ষী দেবো। এই কথা ধাই আই শাশ্বৎ' কৰি আৰাহত কৰিছে, তাৰ পিছ দিন মৃত পঠাইছে। মাধৱদেবে দেখি বাতলি পুৰ্ণিমা, বাজাৰৰ কথা শুনি অল্প হাজৰ কৰিছে। পুনৰবাৰ ধাই আই মাধৱদেবক আনিবৰ নিমিত্তে মৃত পঠাইছে। কৈবল্য পুৰুষ আহিব নোৱাৰি বাম চৰণ ঐচ্ছাত ওক দৰ্শকজন ভজ সহিত ঘৰাবলৈ আদেশ কৰিছে। তোঁৰে কৰি আহিব'ব নিমিত্তে বিৰাম শোৱাত বামচৰণক পুঁঁ বাখিলৈ। যদ্যমণি বামচৰণয় বথা দেখি মনত

বিশার করিছে। নথজন ভক্ত সহিতে ঐচ্যাতঙ্গক বাজ বাটত উপনীত হলেন, দাই আই ওকজন, ভগিন এখনো নয় যন্ত অপস্থোষ করিছে। পূর্বে আমি কৈকীলো বাজার আগ চুল লাগে, বৈক পাই বাজাক বেধা নিদিলে, পিছত সেই বিকু পৰা নানা কষ্ট হল। এতিয়া বাজার অস্তগ্রাহ সময় দেবি মাতি পঠালো মাহিল, পুনঃ মোক পঠাইছে তেতিয়াও কৈছে, আমি যাব মোয়াবে, বৃক্ষ লোক কালি অস্তগ্রাহ কষ্ট পাইছো। এই কথা দৃঢ়ে ধাই আইত কোঠাত মোলাট পঠাই আর্থনা জনাইছে, আমি বেটির নিনিতে আহক, পুকুরে দোলা দেবি হাঙ্গ করিছে। আগাম ডামৰ লোক পাতির খুজিছে, কলি ভক্তবৰ ওপুত বাজা পাতিছে, আমি আজো সকলোৱে ওপুত বাজা পাতিব খুজিছে। বারু যাব লাগিলে ভাবাকৈ যোৱা হল, এই খুলি ঘৃণনিক কাণোপ আবিষ্টল খাজা করিছে। আউল ধৰাই খুতি পছন্দ। এমে সময়তে বাখচবলে জনাইছে দুজাব নগবলৈ যাব লাগে বাহিবলৈ গৈ অহা ভাল, যাব লগা নাই তথাপি তোমাৰ বাকা দাখিৰ লাগে। বাখচবলে সেটো লৈলেছে, বাহিব পৰা আভি পিপাত বহি যথ খুজিছে, খড়িকা গৈ আপ দি প্ৰিবাব থৰু কুখলৈ গৈ হই হাতে ধৰি খুতি পিছছে। শৰীৰত গম পাই রহিছে, ডাইন হাতে শাখিৰ দেখি বাখচবলে পৰিছে। এডিলে কোৱাত আপনি সন্তু হন, পুনৰ্জাব বামহাতে ধলি যাব দেখি বাখচবলে পৰিছে। বায় বাম বুলি যাব ললে ভক্ত সকলে নান লব শুনি আহিছে, ঠাকুৰে সকলো বিবৰণ জনাইছে। কলি দিন বাতি টোপনি নাই আপি আছে, দাতি তিন চাৰি বাব শৌচ হৈছে আমি বাহ হোৱা নাই, সেই বাবে শৰীৰ অস্তিৰ হৈছে। শুকৰ নামৰ লগতে ভক্ত সকলোও জনন করিছে। দ্বেষত বামকুঠ উচ্চাবস্থ কৰি ১২১৪ শক্ত ভজ মাহে কৃষ্ণ পঞ্চমী তিথিত বৈবুঝে গমন কৰিছে।

বামচৰণ ঠাকুৰে, ধৰি আছে তক্ষ উত্তিলুন কৰি আছে, পৰ কাতি যথ উজ্জলিত হৈ আছে, যথপৰ্য পঞ্চমীন দেখি কৃশাসনে ধাৰিছে ভক্ত সকল নিজাম পৰি তেতিয়াহৈ নিষচ কৰিছে। সেতক পুলে জনহনৰ বোল তুলিছে, বামচৰণ নবহনি মুকুল বলাই শান্তিজনে বহম কৰি, সহন কৰিবলৈ নিছে। শাই আড়ি শুবগ কৰি জনন কৰিছে, বাজাই শুবগ কৰি যৰদন।

কাজিক পঠাই দহনৰ নিয়মতে অগুৱা কাঠাদি গণ্ডেই কৰাই সিয়াহছে। দহনৰ সময়ত যহত হাতি হেৰোৱাত কৈ বৰ শৰ্কাই মিমাইছে। ভগিন বাখচবল ঠাকুৰে দৰা কাৰ্য কৰি পৈৰকীয়া সকলক লান রিছে। তাৰ পৰা ঠাকুৰ বৰপেটালৈ আহিছে ভক্ত সকলে প্ৰাৱনৰ কথা শুনি হাহাকাৰ শক কৰি আকেপ কৰিছে। শুক ঈথৰ ডেৱ বৈছ' কম ছয় কুৰি বছৰ পুধিৰীত আছিল চৰিত্র ১২৯ একশত একানবৰ্ষই যাদৰ দেবৰ চৰিত্র ১৩১ একশত সাতজিৎ ; ঠাকুৰ আতাৰ চৰিত্র ১০ মহটী গোপাল আতাৰ চৰিত্র চাৰিটী বৰ্ণবিষ্ণু আতাৰ চৰিত্র তিনটী, উপৰি বংশৰ চৰিত্র ৩১ একজিশটী।

আমি পুকুৰ অতি গোত্র মস্তুল।

* প্ৰেম পুৰ্ণামন্দিৰ লিপি

তুঁক পিৰি

শুবৰ্ধ গিৰি

গৱাল পিৰি

বায় পিৰি

হেথ পিৰি

চৰিদৰ পিৰি

কঢ়া কঢ়াকাশি (সদালিবে'বধূ নবে)

লওচেৱ বা লওবৰু

চৰ্তীৰ

বাজধৰ (ভাৰ্যা দেবচৰ্তী)

(১) হৰ্যাপৰ (২) অয়স্তা (৩) মাধৰ (৪) হৰাহ্য
ভায়া বেডততী ভায়া বেডততী ২য় তথিমী ভাৰ্যা ও ৩য় তথিমী ভুগা ও ৪য় তথিমী

কুমুদৰ

শতোন্ম

মাধৰীদলৈ

ভার্মা (১) মতাসকা (২) অচৃষ্টভো ভার্মা নারায়ণ প্রিয়া।

বনগয়াপিবি

শঙ্কবদের

অগভানন্দ বতীকান্ত

অধিয়া

আইবি ভুঁকা

ভার্মা মালাকান্তি

সন্মানন্দ

ভার্মা বায়পিয়া

অনিকচ

ভার্মা প্রবৰ্ষতা

মতাসকা আই

বিধরা নে—সধরা নে—কুমাৰী ?

শোণপাহী—থক্তি ভাত হল নে ? আৰি ভাত মো কিছেবে ?

মাক—মোগ, ভাত'হ'ল, ভাত কিছেবে তোক মেইটো খৰ কেশেট !

তোৰ কপালত যি আছে ? ভাবেই বাবি !

শোণপাহী—হাই তই ভাল কৈচ—ভাত কিছেবে খাম মেইটো আকো ঘোৰ কপালত লিখা আছে ! মাক আৰি ভাত যিহেবেই খাও, মোক হ'লে ফোট শৰ্কলৈ দিব লাগিবি।

মাক—মোগ, এই কেচুৱা কলতে তোৰ কপালবপৰা সুখ আৰতবিৰ, তই খোৱা পিকাত বাছ-বিচাৰ নকৰিবি।

শোণপাহী—আই যিহকে দে তাকে খাম ; কিষ্ট মোক সধীৰ দৰে

• সুখি পচ্চ চৰিত সুল জামেকি ষড়কে এই চৰিত পুরিখম দীকীত হগা কৰিলো। ইয়াৰ সকলো বৰ্ষা চৰিত সুল জামেকি ষড়কে রহয়—সম্পৰক।

১৮৩৬।] বিধরা নে—সধরা নে—কুমাৰী ?

৬১১

পিছিবলৈ লাগিব। আজি আমাৰ দৰা কনাব ব্ৰিয়া, যই নামতী, যোক আলকে পিকি কেট লবলৈ লাগিব।

যাক—মোৰ মোৰ সংস্কৰত গৰ্গি অলি পুৰি ডেই মাৰিছে ; এতেকে দৰি তই আৰ দিনক-দিনে হুৰুৰা হ মোৰ দশা কি হ'ল ! মেউচাৰ দশা কি হ'ল ! মূৰ হাই পেটৰ ভাত সকলো নাই, দাঙীতোৱ হৃষতে হুৰী।

মোগ—আই তই সদাই একেটা কথাকে ক—মই দেউতাক কি কলিলো, মোৰ হৃষতে ভাত পানী এবিছে। আই কোৱা ছুটা ভৰিত থিছো—মোক ব মই দেউতাক কি জৰুৰ লগাণো !

শোণপাহীৰ বহস সহ বছৰ। পুতুল খেলাৰ অৰন্দব তো নো মাৰ যাউত্তেই বাবী হ'ল। শোণপাহী বাপেক যাকৰ একটি সঞ্চান দেক্ষণেই আৰুৰ ধম। হৃদীয়া মাহুহৰ হৃষত উটা ছোৱালী হোৱাইতেন শোণপাহীয়ে বচত কৰা জানিলোহৈতেন, কিষ্ট এতিয়া শোণপাহীয়ে ঝুকে মাজানে।

শোণপাহীৰ কথাবেৰ শুনি মাকে বিবে থাকিব মোৰাবি হৰাওৰাবে কান্দিবলৈ থিলো। ইপোনে শোণপাহীয়েও কান্দোন ভুবিলো। ছয়ো বচত পৰ কান্দিলো, চৰৰ ভাত কেতে দাকিল।

দেউতাক আছি কান্দোনৰ কাৰণ জানি মৌৰবে থাকিল। ভাত পাৰী এৰি কিবা চিষ্ঠাক লাগিল, কোলাত শোণপাহীয়ে সুখৰ মাজত সুখ সুমাই ভুঁচি কান্দিব লাগিছে

গোটেই নগবত তোল-পাৰ। সদানন্দ বকৰাই তুেৰ একেটি ছোঁটালী শোণপাহীৰ বিটীয় বাৰ বিয়া পাতিৰ সুঞ্জিহে। কেনোৰে কৰ—“সি বাতিচাৰী হ'ল”, কোনোৰে কৰ—“চাঁক কি কত বায়ুৰ লৰা পায়। বিষ্টালুন্য ষট্টালী পশ্চিমস্কৰৰ আলোচনাকৃত কিংক হ'ল”—এনদেৱে শান্তৰ বিপৰীতে চলিলৈ যৱ কৰাৰ বাবেই ‘সি চাঁকলৈ’ পশ্চিম হ'ল। ছুবীৰ সন্মুখকলো সুদানন্দ বৰচাৰক এদৰীয়া কথিলো। সমাজে মূৰছবসকলো সুদানন্দ বৰচাৰক ষড়কে কোনে, যোক কোন আহাৰে চাঁকলৈ লৰা ছোঁটালী কেতাই দিলো। প্ৰজাইনাতে সদানন্দ বৰচাৰ এদৰীয়া হ'ল।

সদানন্দ বৰচাৰ বৰচাৰেৰ অগাধ অগাধ পশ্চিমপৰা সম্মত আনিলো।

কিন্তু বিমোৰ, দৰা নাই। আসাৰ দেশ বঙ্গদেশ নহয়। দৰাৰ অজ্ঞাৰে
বক্তাৰক কৈলৈ খুতালে।

বক্তাৰনীৰ মত নাছিল। বক্তাৰনীৰ মতে সমাজ এৰাটাৰ। বক্তাৰ
সমাজলৈ আশ্বা নাছিল। তেওঁ ভাবে, আগমনত সমাজ কিছিব! যাৰ ধৰ
আছে মেৰে হই জনক ধৰ্ম খুতাৰ পাবে। আপনে বিপদে টকাটো। ছম-
হাটো দি সগায় কৰিব পাৰিলৈ যথে মেৰে যুধ্য ধাকিব। বিয়াৰ কথাই
বক্তাৰ ঘৰলৈ যুহু কৰালৈ।

বক্তাৰ সহায়ত লোখোবপৰা বক্তাৰ পোৱা বিগৰায়া শ্ৰাৰ্ণু, কেল্লনাথ
পূজুৰী, মালভোগ বৰা, আৰু চট্টাটি আহোমৰ ধনিষ্ঠতাই দ্বিমতটৈক বেছি
কৰি ধাকিব মোৰাবিলৈ। এটাইকেউটৈব যনত আহিব ইচ্ছা, কিন্তু
মনে মনে হয় কেনেটৈ—বজাৰ ধৰচৰৈ বক্তাৰ ওপৰ হাত, হাত পাতাতে
সাকিছ। পৰত এটাই কেউটৈব দেখা হয়। ইটোৱে বক্তাৰ কাগত ফুচ
ফুচ্য, স্টি঱োৱে বক্তাৰ কাগত ফুচ ছুচুয়—অৰ্থাৎ গোকোটৈব কৰি, তেওঁৰ
বক্তাৰ লগত পূৰা সহাহৃতি। বক্তাৰি আচল কথা বুঝি ভাবে, ভাল
কুচগৰ কেটাটাৰ লগত মোৰ সঙ্গ।

বক্তাৰ জীৱন সদেশৰ উন্নতিৰ নিয়মিতে উৎসৱ কৰা। সন্ধৰ অলপ
চাহাৰী। সিমকলো ইংবোৰ্ণি শিক্ষা পোৱা লোকৰে। কেলেজৰ ডেকা
মচলৰ বক্তাৰ বক পৰ্বতিত। তেওঁবিলাকৰে কীচনৰ ব্রত সদেশৰ উন্নতি।
চৰ্যাবো তকাহ—বক্তাৰ পুদেশাশুণাপী—তেওঁবিলাক “মুখেন মাৰিতু জগৎ”
দলব। অনাধি আৰু যোগেৰেৰ “আৰি বক্তাৰক এদোয়াৰ কৰা” হৈছে বুলি
খনিয়েই বক্তাৰ পদলৈ গুলি, ক’লে—পুৰিবীৰ সকলোৱে এবিলৈও তেওঁ
লোকে বক্তাৰক নৰে। আপন সদেচ বক্তাৰ ধৰত ডেকা সকলে ধাৰলৈ
ধাৰলৈ, ধাৰেন বাহিনত সকলোৱে হুই কৰে।

(৩)

সমাজ যিমানে বক্তাৰপৰা থীড়বিল, বক্তাৰটৈও অংতৰিলৈ যছ
কৰিলে। বক্তাৰ দৈনিক হলেও সাজেপোৱে চাহাৰ। এতিয়া আৱু অলপ
বেছি চাহাৰ হ’লৈ।

একেই খুঁটী নাচনীয়াৰ ভাবে নাতিনীয়েকৰ বিয়া। সোণপাহীৰ

আহিন, ১৮৩১] বিমোৰ নে—সমৰাৰ নে—কুমাৰী ?

৬১৩

সকৰেপোৰা সাঙ্গপৰিব ওপৰত বৰ নজৰ। বাপেকে সমাৰ্জ এৰাটো বিৰ
কৰাৰ জগে গলে সোণপাহীৰ সাঙ্গপৰিব যি কেৱা খুত আছিল সেই কেৰাৰ
পূৰ্বা উন্নৰ্ত হ’ল।

মাহুৰ ইচ্ছা সদাই পথিবাঞ্চলীৰ। অঞ্চলাই সকলো গচে। এক
অৱহাত থাকি মাহুৰৰ যেনে ভাব, যেনে গতি, আৰু এক অৱহাত তেনে
ভাব তেনে গতি নহয়। স্থুতে থাকি মাহুৰ এমেকুৱা হব পাৰে, চৰ্ষত
পৰিলৈ কৰবাঞ্চপৰা খজিয়ে দেখা দিয়ে। সৰ্ব সমত মাহুৰ বেছি জানী
হ’ল পাৰে কিন্তু কুমপছই বেয়া আভাসৰ সাঙ্গ কৰে। মেইগৈ মাহুৰ প্রায়ে
অৱহাত গচ। খু কম প্ৰতিভালী পুৰুষেহে অৱহাত গাঢ়িৰ পাৰে।

সদামন্দ বক্তাৰট তেওঁৰ সহ বচীয়া চোদালীঘৰী হিয়োৰ বাৰ বিয়া
বিয়াত কি গোৱাকে বুজিব মোৰাবি যি মেই কঠাটোৰ প্ৰতিবন্ধক হ’ব
ৰোলে তাকে বেয়া বুলি ধৰিলৈ। সমাজ, উচ্চদ্ৰুতীয়া সকলো প্ৰতিবন্ধক।
এতকে তেওঁৰ সমাজ, চৰ্বীয়া সকলো বেয়া। বেয়া হ’লৈই পৰিহৰ্যা।

ইপোনে বক্তাৰ, নিজে কলিগাতাৰ ধাকি কৰিবাৰৰ গুৰি ধৰি দেশত
মেনেজোৱে এজন বার্লিং, অস্ম সপ্ত ভাগ আৰু কাৰিগৰিৰ উন্নতি হয়োৱা
হয় ইয়াকে ভাবি বক্তাৰ দেশ ধৰিব কলিগাতাৰলৈ যাবণ্যে স্থিৰ
কৰিলৈ।

বক্তাৰই সোণপাহীৰ বিয়াৰ সিমান “আগস্তক” নেদেখিলৈ। কিন্তু
বক্তাৰই লিখ-গচা একে: নজৰানকৈয়ে সোণপাহীয়ে কেনেকৈ অকলমৰে
কীৰন কঠাৰ তাৰ উপায় মেদেখি, সোণপাহীক মেধাপেচা শিকাৰলৈ স্থিৰ
ও থলে।

(৪)

বক্তাৰট বিড়ন ছাঁটিতে এটা ঘৰ লৱে। কাশতে বেদুন কলেজটো।
কলিগাতাৰলৈ আহু বক্তাৰ সমন ভাব আৰু পৰিবৰ্তিত হ’ল: সোণপাহীক
শুলত নাম লগত দিলৈ: সোণপাহী চোকা বুৰুজৰ ছোদালী, অলপ দিমতে
ছটাটকে শ্ৰেণী ডেই হ’ল শ্ৰেণী পালাগৈ। ইপোনে বক্তাৰ কাৰুবাৰো
উন্নতি হ’ল। বক্তাৰ সময় নাই। সোণপাহীৰ নিয়মিত শিক্ষক এৱমৰ
আবশ্যক হ’ল। শিক্ষকিয়ো এগৰোকী ধৰি দিলৈ। কিন্তু দিনু ৫ জিগ।

(৫)

অনাথ বছরদিয়েক একেটা পর্যাকাতে লাগি আছে, তেওঁ'র নিয়মে
বি এ পর্যাকাটো বৰ ডাওব কৈতো। আচল কাৰণ কিবু : চৈত্র হানি ;
আক্ষয়সন্ধান হৈবোয় ; পঢ়ানো নহয় অথচ কলিক্তায় নিচা ! লোকৰ
পৰা বেৱা শিক্ষা নিখৰ কুলো হেৱো !

অনাথ মাজেসময়ে বৰকুৱাৰ ধৰলৈ আছে। অনাথ বৰকুৱাৰ একে টাইবে
লৰা, বৰাতি। আগবেৰ ভাল কুনা কুনা কিস্ত বিদেশত অনাথ বচত দিন
আলেকে আলেকে হুৱাৰ বাবে সুষ্ঠাৰ অলপ কমিছিল, এতিয়া যিমান যনিষ্ঠাতা
বাচ্চিল, সংভাৱে পিমান বাচ্চিবলৈ ধৰিলো। শেহলৈ অনাথ বৰকুৱাৰ ধৰত
পুৱা আবেলি হুয়ো বেলো চাহৰ মেলত আজহি হ'লে।

অনাথৰ এটা বিশেষ গুণ আছিল—অনাথে কে৩ চাই সোজ সলাৰ
জানিছিল। সদাচান্দী আছিল। নিখৰ বথা নিখৰতে দুধিৰ জানিছিল,
নিখৰ দোৰে নিখৰকে বাবলৈ পিছিল, লোকৰ যাঙ্কত নিখৰ দোৰৰ
টোপোলাটো মেলি মিয়াৰ অভ্যাস নাছিল।

সেই বাবে বৰকুৱাৰ অনাথৰ দোৰবিশালাক মাজামিছিল। সদাচাই গুণকে
দেখিছিল। বৰকুৱাৰ প্ৰভাৱ, সদাচাই ভালকে দেখা, লোকৰ বেয়ালৈ দৃষ্টিপাত
নকৰা। অনাথৰ অভ্যাস নিখৰক পুৱা গোপনে বথা।

(৬)

ইফালে সোগপাহীয়ে প্ৰাক্তনাত বিষ্ণু উত্তি কৰিবলৈ ধৰলৈ।
শ্ৰেণীৰ ভিতৰত সোগপাহী এটাইতকৈ ভাল হোৱালী। বুড়ি বৰ প্ৰথাৰ
অক আক সাহিত্যত বিশেষ অহুবাগ।

শিলঘোষিতাৰীৰ বিজ্ঞাবে নচলা হ'ল। বৰকুৱাৰ এজন ভাল শিক্ষকৰ
আহুবাগ হৈল। এইন শনাক্ত চাই বাঁওতে কোৱা যাবে সেই বিপদৰ
পৰা বৰকুৱাৰ বক্ষা পালে।

অনাথ কিস্ত শিক্ষক নিযুক্ত হৈ বৰ বিপৰত পৰিল। সোগপাহীৰ বুড়ি
ইয়ান চোকায়ে অনেক সময়ত অনেক কথাত অনাথ বীৰত্যতে বিপৰত
পৰিছিল। সোগপাহীয়ে অনাথক ওশেৰে ভুকলা কৰে। অনাথে গতি
ভাল দেবেৰিখে।

আহিন, ১৯৩৬।] বিধৱা নে—মধৱা নে—কুমাৰী ?

৬১৫

বিপৰত পৰিলেই ধৈৰ্য ওলায়। সোগপাহীক পঢ়াৰ অগোৱাধিনি
অনাথে পঢ়ি আহিবলৈ ধৰিলো। মুৰত অক কৰিব লগোয়া হ'ল। তেনে
কৰাত অনাথৰ বিপদ ঝাঁতিল, সোগপাহী পঢ়া ভাল হ'ল। ইপোনে
অনাথবো অষ্টিৰ বৰত অলপ হিঁৰ বুড়িয়ে মেধা দিলো। প্ৰথমা অভ্যাস
গুৰি আছিল। নিজৰ পঢ়া কুণ্ঠত অলপ যন দিবলৈ ধৰিলো।

কিস্ত সোগপাহীৰ দীৰ স্বত্যুৱ। মুৰ সৰল আচৰণ, প্ৰথাৰ বুড়ি, অঙ্গৰা
বি 'নিষ্ঠিত কণ' ; মুৰু কঠ কৰিন্নে অনাথৰ মিচিনা পাপ চিঠা কৰা ডেকোৰ
হিয়াত খেলে বিকাদি বিকিবলৈ ধৰিলো। 'পুণ্যাঞ্জলি ডেকোৰে গতি কিজানি
কি হ'লহেতেন। অনাথে পোগপাহীৰ ওগত মুৰ হৈয়ে মেধিলে, কুকু
হ'ল। কলে পুৰিকেই পেলালে, কিস্ত পোৰণিত মমবিল। পোৰণি
নৌৰে সহ কৰি ব'লে।

ভাৰি ভাৰি পান বাপালে পাচত মনোনিষ্ঠ কৰিবলৈ ধৰিলো। একেটা
চিষা কৰি ধৰাত পুৰিলো কিস্ত ঝাঁত নগ'ল। অনাথৰ বদ টেঙুৰ আছিল
ঝণেই হক বা আচল ভাল নেহেকুৱাৰ বাবেই। ক'ৰি, সোগপাহীৰ ওচৰত
অনাথ বীৰ গঞ্জীৰ। সোগপাহীও অচ'ন। যি দিনা অনাথে ভালকৈ পচাত সেই
দিনা সোগপাহীয়ে কৰত্তাতৰ অলপ চিৰি প্ৰকাশ কৰে অনাথে দেখিলো
সোগপাহী আৰু কেতুৰ মাজত এক প্ৰকাশে বৰ বাবুধান নাই, অৰ্থাৎ অবাৰে
পৰি নৰক পাৰক। পুৰুষৰ্জু আৰু ধৈৰ্যৰ মুলত 'সোগপাহী ভাল হ'ব
পাৰে। ধৈৰ্যৰ গত আউতি অনাথ নিখৰ শংখে নিষ্ঠ লাগি গ'লে।

পৰীক্ষা আছিল। সোগপাহীয়ে হিতীয়দেৰীপথা প্ৰথম শ্ৰেণীৰে
প্ৰথম শান অধিকাৰ কৰি প্ৰযোচন পালে। অনাথে যোগাড়াৰে বি-এ
পাছ কৰিলো।

।

সমনীয়া বৰু এখনে অনাথক কৰ্ত্তা—“অনাথ কুৰ জোৰত পাছ
কৰিলাহে ? বৰকুৱাৰ জীয়েক তোমাক বৰ মহাব কৰিলে !”

অনাথৰ সমনীয়া “বৰুমুকলৰ বিষ্য হোৱাৰ কথাবাই। আগৰু শনাখ
সমায় গঞ্জিবত ; তেওঁয়া সদায় ধৰতব আগৰু পঢ়া-ভনাৰ লগত সম্ভ
নাই, তেওঁয়া অনাথ এজন পঞ্জিত (scholar)।

মাহুহৰ ভৌতিকত্ব এনে পটনা বিলু নহয়। বহুত মাহুই কোনো লক্ষ্য নথকত্ব বাবেই ইপোনে লিপোনে দ্বি সূর্যে, উদেশ্যে আৰু লক্ষ্য নথকত্ব বাবে ভাৰব কেজি নাথকে, কাৰ্য্যাৰ পথ নাথকে আৰু জীৱনৰ শীঘ্ৰ নাথকে। পথে বিপথে দুবি আহনি লাগিলে এনে ধৰণৰ মাহুহ প্ৰগোভনকে আপোন বুলি পাণ্টি ধৰে। কেতিবাণি আকৌ অষ্টাই সাগৰত পৰি কক্ষবত্ত কৰি কঢ়া এড়ালি পালে তাতে ধৰি পাৰ পাৰ খোজে। ফলত তাৰেপো পাদে: পায়।

বহুত পৰা মাহুহৰ বাভাৰিক গু: কিঞ্চ ভৱক ভৱ বুল নজনাটোচে দোখ। বিপদত পৰা বাভাৰিক; কিঞ্চ বিপদত উভাৰব যুক্ত নকৰি আয়ুহৰ্ষণ কৰাটোৰেই দোখ।

অনাবৰ ভৱয় শীঘ্ৰ নাছিল। অনাবে দ্বাৰাক সাবটি ধৰিছিল। অনাবে কাবে নিমিত্তে যুক্ত নকৰিছিল; আৰু কোনোৰাই অনাবৰ নিমিত্তে যুক্ত কৰিব বুলি নাভাৰিছিল। কিঞ্চ শোণপাহীকৃপ বৰুলাতৰ আশাই অনাবৰ শীঘ্ৰে আম কালে টানি আনিবলৈ ধৰিলৈ।

বকৰাৰ দ্বন্দ্ব ঘৰপতি শাস্তা দা চল। অনাবৰ পৰিবন্ধনে সকলোকে মেঝিত কৰিলে। যি অনাবে আগেয়ে জানিছিল, সিং অনাবক ভঙ্গি কৰিবলৈ। যি নজুন্তকৈ জানিলে সিং অনাবক ভঙ্গি কৰিলে। অনাব এতিয়: সেই মুখেন-ভাৰিত দলৰ নহয়: এজন কৃতিবিল, চ বজ পঢ় কেৱ। টাপনে অনাব আৰু শোণপাহীৰ আচাৰ ব্যৱহাৰ আশৰাতীত। শোণ পাহীৰ মনৰ ভাৰ সবল সা। অনাব গঢ়ীৰ। বকৰাই অনাবৰ বাবহাৰও পথম হাত হ'ল বকৰানীয়ে বকৰাক গমৰন কাবলে।

কিছু দিনৰ পাছত কলিকতাতে অনাব আৰু শোণপাহীৰ বিয়া হল। বিয়া হিন্দুৰাত্ৰ পৰ্যটি মতে চল। বিয়াত বহুত জানা লোক উপস্থিত আছিল।

(৮)

বিয়াৰ কিছু দিনৰ পাছত এদিন অনাব আৰু শোণপাহীৰ আলাপ হৈছে। —

অনাব। তুমি Guinevere ৰন পতিছা নে? নাই পচা যদি টেমিচনৰ কিঅপৰন আমা পচাই হিঁত।

আহিন, ১৮৩৬। । বিদৰা নে—সধৰা নে—কুমাৰী ?

৬১৭

দোখ। নালাগে, আপুনি এতিয়া যোৰ দম দিবী শিক্কক নহয়; প্ৰাণেৰে কিনু শিক্কক। তুৰা-চকাৰ এৰি যোৰ পচাৰ নালাগে।

অগাৰ। এণ্ডৈৰে কিনা বুলিতো যোৰ কৰ্ত্তব্য বাঢ়িছে। বিশেষত: যোৰ পুনৰ্জীবন তোমাৰপণ্য নহৈন নে?

দোখ। কোনো, আপোনাৰ কথা অনেক সমৰ্পিত বুজিব মোৰাবোৰ। পুনৰ্জীবন মানে কি মানে কৰিবেন-হৰিব পৰা মাট।

অগাৰ। টোঁৰ, তুমি মোৰ জীৱনৰ, অস্তীত কাহিনা নাজানা। মই চকৰিতাইন নথপত আছিলৈ। পেটৰ দায়ত ধৰি অলোভুত তোমাৰ শিক্কক হওঁ। কোনো কামতে যোৰ নিয়িবৰ বেছি মন দিয়াৰ অভ্যাস মাছল। ইমি-কামতে যোৰ সকলো পথিবৰ্তন কৰিলে। এতিয়া যি মই, সি মোৰ পুনৰ্জীবন।

দোখ। যাওক সেইবোৰ। মই আপোনাৰ অভ্যাস কাহিনা শুনি চকি হ'ব মেৰোজোৱে। এতিয়া আপুনি মেনে দেৱতা তেমেটৈ যচ আপোনাৰ পদসেদাৰ উপযুক্ত হ'ব পাৰিবেই নিয়োগ দেয়া মানিম। আপুনি মো যোক (Tennyson) টেমিচন (Idylls of the King)-ৰ গুইনেৰে দম কিয় পচাৰ ঘূঁজিছে? যোৰ ওপৰত কিবা সদেছ হায়েনে কি?

অগাৰ। আচবিতেহীনা কি, সংসাৰত সদেছেৰ হাত কেমেটৈ সাবিদা? বিশেষত: তুমি যোকে দ্বিতীয় বাব গুণে কৰিলে।

দোখ। বিনা কাৰণে সন্দেহ দৰ: তুম আৰু নিয়ন্ত্ৰণ কৰিবাকি। যোৰ হেনো শৰ কাগলে কিবা বিয়ানু সুতলা গেলু হৈলৈছিল। যোৰ হ'লে মনত নথপ। সংসাৰ কি তাক আগেয়ে বুঝা নাছিলো। আপুনি শুবি ধৰা এই শৰ নাও ডুবিলিভে যোৰি অথবা মৃদুৰ সুস্মাৰ শূন্তু।

বিয়া কি তাৰক-বুলাইকৰে, সংসাৰ কি তাৰ দেশে হৃতিকৰে, আম কি শুবীৰ মুখ নাবেন্দুকৰে কোন সংস্কৃত হ'ব পাৰে? গতো বেলা জৰুৰি ধৰোলি, তাৰবৰাৰ কীৱেন মধ্যে শৰ বাব মোৰাবে।

যোক এটামে বিদৰা বিদৰা বুলিছিল, যোৰ কিঞ্চ ধৰ নাছিল, বিদৰা হ'য় কেমেটৈ? আৰু যোৰ আপৰ বিয়া সিক হোৱা নাছিল ওঁধেই ভৱ-হ'ল।

এতিয়া আগোনার মন কি, আপোনাক প্রথমবার এখন কবিছোনে
বিতীয়বার ?

অন্নারে কথাশাব্দ ধেমালির ছলেরে কৈছিল। দেয়ে সোণগাহীক
বিড়িলে ; দেইওলে অন্নায়ে সোণগাহীক কাবলে অনি কপালে নকবি
কার্দোবে কস্মা প্রার্থনা কৰিলে। সোণগাহীয়েও ইহি ইহি কস্মা খুলিলে,
শাবানে ক'রে—“কি যত বিধাতা মে সদ্বা নে কুমারী ?”

“দেখ !”

নিজব গুণ।

আকাশৰ তরা আকাশতে থাকে

নাহে পুথিবীলৈ।

পুথিবীৰ মৃজা পুথিবীতে মূলে

মেয়াদ আকাশলৈ।

দাঢ়াৰ ছবিটি কোমল কহন।

লাগী গঠন লৈ,

বৃক্ষুবনখনি সদাই নতুন

সদাই বসন্ত লৈ।

সকলোবে আছে একোখনি ঢাই

নানিবা অঁচুৰ কবি,

ভূমিও চিনিবা তোমাৰ আসন

মেয়াদ আসন এবি।

যাৰ বিধা গুণ নিচিবিবা তাক

—হিহৰ বিহেৰে লিল,

সৈত নেথাকিলে যেনে তৈ ঘনি,

তেঁট নেথাকিলে বিল।

অৰ্হোন্দৰ শৰ্মা।

আহিন, ১৮৭৬।] বৌদ্ধ ধৰ্ম আৰু জৈন ধৰ্ম।

৬১৯

বৌদ্ধ ধৰ্ম আৰু জৈন ধৰ্ম।

বৃক্ষ প্রতিষ্ঠিত ধৰ্মক বৌদ্ধ ধৰ্ম আৰু জৈন ধৰ্ম প্ৰতিষ্ঠিত ধৰ্মক জৈন ধৰ্ম
ৰোলে। বছতে কৃষ্ণ বৌদ্ধ ধৰ্ম আৰু জৈন ধৰ্ম প্ৰতিষ্ঠত ছটা বেলেগ
ধৰ্ম নহয়। এই ছটি ধৰ্মৰ মূল এক আৰু শৰ্মা এত। কেৱল মাঝে বৌদ্ধ
সম্প্ৰদাৰ আৰু জৈন সম্প্ৰদাৰ বুলি নামতহে পাৰ্বতী। জৈন ধৰ্মক বৌদ্ধ
ধৰ্মৰ কপালৰ পুলিৰ পাৰি। বৌদ্ধ আৰু জৈন ধৰ্মৰ একাগত বৰ বিশেষ
শৰ্মুকি আছিল। আৰু এতিয়াও অগতৰ প্ৰায় এক তৃতীয়াশ লোক এই
ধৰ্ম মতাবলম্বী।

তাৰতম্যৰ ঘোৰ তাৰিখক কালত যাগ যত্নত পন্থব আৰু নানা তাৰিখিক
কাৰ্যৰ অযুক্তান দেখি বৃক্ষ দেৱৰ কৰণ দুব্বলত দয়াৰ ব্ৰোত প্ৰাৰ্থিত হল।
তেওঁ বৰাপুজা হৈও ধন জন মান সন্মান আৰু সকা঳া ভোগ বিলাস
অলাঙ্গলি দি জীৱৰ দুৰ্বলত বিনাশৰ নিমিত্তে সন্ধান প্ৰাপ্ত কৰিলে। তাৰ
পিছত নগবে নগবে গৌৱে গৌৱে হীন বেশে প্ৰাণটন কৰি অহিংসা পৰম
ধৰ্ম আৰু মিহান পন্থে পথা প্ৰচাৰ কৰিলে। এই পথা প্ৰচাৰৰ ফল
বৌদ্ধ ধৰ্মৰ ঘৃষ্টি হল।

বৌদ্ধবিলাকে কৃষ্ণ যে এই বিদ্যমান একত্ৰিত শোকত বিভক্ত।
এই শোকসকল ক্ৰমান্বয়ে ওপৰাপৰিটৈ অৰ্হিতি, নৰক, আহুতিৰ,
প্ৰেত আৰু পন্থসোক মামেৰে চাৰিটি দণ্ডলোক। বিলাকে কৃষ্ণৰ কৰে
দেইবিলাকে এই শোকত দণ্ড ভোগ কৰে। এই দণ্ডলোকৰ ওপৰত
নৰলোক থাপিত। তাৰ ওপৰত ছটা বৰ্ষণপ নামে, পৰ্বত ওপৰতো ১৬টা
লোক আছে। যিসকল এই লোকত দাম কৰি তেওঁলোকক প্ৰশংসন
বাসী বোলে। এইসকল লোক নিষ্পাপী। এই বোঝাটা কল্পলোকৰ ওপৰত
চাৰিটা অকল শোক আছে। এই ‘লোকবৰ্পৰা’ আৰু অলৱ উধালেই
নৰীণ পোৱা যাব। ওপৰত লিখা ছখন বৰ্ণন ভিতৰত এখন বৰ্ণন নাম
ভূমিত। বৃক্ষ পুথিবীলৈ অধাৰ আৰম্ভে এই ভূমিত বৰ্ণনতে তেওঁৰ হান
আছিল।

বৌদ্ধ ধৰ্মৰ মূলমত পুনৰ্জীবনাবাদ। মানবে কৰ্মফল অভ্যন্তৰে অব্যায় ফলা-

ফল লাভ করে অর্থাৎ ভাল কর্তৃ করিলে ভাল জয় আকুল বেয়া কাম করিলে “বেয়া জয় হয়”। ভেতিয়ালোকে পূর্ণ জয়ের সক্ষিত কল পুণ্যাঞ্চান দ্বাৰাই নিৰ্বাচিত নথী তেতিয়ালোকে মানুষ জয় মৃত্যুৰ অধীন হৈ “আৰুৰ লাগে”। জয় মৃত্যুবপনা নিতৃত্ব পালেই নিৰ্মাণ পোৱা বোলে। নিৰ্মাণেই জীৱৰ শেষ অবস্থা আৰু এই নিৰ্মাণেই বৌদ্ধগৰ্ভৰ লক।

জৈনবিলাক সম্পৰ্কী বা সম্পৰ্কী বোলে। বিজয়নো তেতিলোকে সন্তুষ্ট-পূৰ্বাৰ্থ সাত প্ৰকাৰ বুলি গৱে; যেনে :—(১) ভাৰ (২) অভাৰ (৩) ভাৰাভাৰ (৪) নিৰ্মল (৫) নিৰ্মলুণ (৬) নিৰ্মলুণ অভাৰ (৭) নিৰ্মলুণ ভাৰাভাৰ।

জৈন ধৰ্মৰ আৰু হিন্দু ধৰ্মৰ সংতোষ অনেক দেখা যাই। জৈন ধৰ্মালয়ী বিলাক খেতোৰ আৰু দিগন্বের নামে হই শ্ৰেণীত বিভক্ত। দিগন্ববিলাকে পোৱা পৰত বাজে বেগোৱা কাপোৱা পিছে। এতেলোকৰ ধৰ্মত সদচে বিশেষ প্ৰত্নে নাই। এতেলোকৰ ধৰ্ম গ্ৰহক পৰাকৰ হৈ বোলে। এট ধৰ্ম গ্ৰহ প্ৰত্ন প্ৰত্নত: কৰিবৰ আৰু আগম নামে হই শ্ৰেণীত বিভক্ত। বিশোভঃ একাদশ তাম, বাহু উপাস, চারি বৃল হংস, পাচ কৃষ্ণহৃত, ছয় দেহ দহ পৰৱৰ, মন্দুহৃত, অসুযোগ, বাৰহত: এই গ্ৰহবিলাকৰ টাক, নিকত চূৰ্ণী আৰু ভাষ্য এই চাৰিদিন বাধ্যা আছে। এই ব্যাখ্যাৰিলাক কিছুমান ধাগদা, কিছুমান সংস্কৃত মাত্ৰ কিছুমান প্ৰাকৃত ভাৰাত। এই গ্ৰহবিলাকৰ

৬০০০০০ রোক আছে।

জৈনবিলাকে উৎসুপীণী আৰু অবসলিপী নামে বুলক হই ভালৈ বিভক্ত কৰিছে। যেতিয়া উৎসুবপনা আবশ্য কৰি জড়ে কাণ্ডৰ অৱস্থা অতি অধ্যয হয় তেতিয়া অবসলিপী শ্ৰেণী হৈ উৎসুপীণী আবশ্য হয়। আগেই এই কালৰ অধ্যয গতি যেতিয়া অতি উত্তম হয় তৈ তেতিয়া অবসলিপী আবশ্য হয়। জৈনবিলাকে কুৰ যে গুগলত লয় নাই আৰু মানুষ তিন শ্ৰেণীত বিভক্ত। যেনে নিতৃত্ব সিঙ্গ, মৃত্যুজ্ঞা আৰু জাগ্যা। জৈনবিলাকৰ প্ৰচেষ্টা কৰিবা আছে যেনে

(১) চূৰ নকৰিবো।

(২) পত বধ নকৰিবো বা আননক কষ্ট নিহিবো।

মাহিন, ১৮৩৬।] বৌদ্ধ ধৰ্ম আৰু জৈন ধৰ্ম।

৬২১

(৩) মিছা কথা নকৰা।

(৪) কথা আৰু কাৰ্য্যত ঘাৰপৰায়ণ হৰা।

(৫) অহমুকুল আৰু নকৰিবা।

জৈনবিলাকৰ বোনো কেনোৱে হিন্দুৰ দেব দেৰী পূজা কৰে। এতেলোকে অগত্যমন মানা ভাবে বিভক্ত কৰিছে। মিয়ালোক, তাৰ ওপৰত সপ্ত নৰক তাৰ ওপৰত মশপাদন লোক, তাৰ ওপৰত পৃথিবী, এই হৈ বাৰ্জত ব্যাঞ্জলোক আৰু বিজ্ঞাধৰ লোক। জ্যোতিৰ্লোকৰ ওপৰত ঘোড় দৰলোক, তাৰ ওপৰত অহমুকুল লোক। এই অহমুকুল লোকৰ ওপৰত মোক্ষলোক। এই মোক্ষলোকেই অনন্দ চিন্তৰ অধিকার আৰু জৈন ধৰ্মৰ উচ্চ লুক।

এই গুলি বৌদ্ধ আৰু জৈন ধৰ্মৰ সংক্ষিপ্ত বিবৰণ। এই হুয়ো ধৰ্ম ভাৰতত একাজত মধ্যাহ হৰ্যৰ মৰে দীপ্তিমান আছিল। এই ধৰ্মটি গ্ৰাজক একতা বাঢ়োন্ত বাছিৰীতি, মৌতি, আচাৰ, ব্যবহাৰ বিশ্বাৰ দিচিল আৰু নৈতিক জীৱনত সুনিষ্পুণ কৰিবাৰ হৈ জীৱন উন্নতি-কাৰ্য্যত বৰ্ষেষ্ঠ সাহায্য কৰিছিল। এই ধৰ্মই নমুন কৃষ্ণাব আৰু কৃপোব মূল উৎপাদন কৰি বামৰক স্থগত লগোৱা আৰু সুল প্ৰদান কৰা পথৰ অধৰ্মক হৈচিল। এই ধৰ্মই এটা চাতি গঠন কৰিবলৈ বিবিলাক সহজি আৰু বস্তুৰ দৰকাৰ মেই সকলোৱোৰ সময় উপযোগী কৰি সৰ্ব সুসাধাৰণ আৰু জৈন সম্প্ৰদায়ৰ পৰিপুষ্টি সাধন কৰিছিল। এই ধৰ্মৰ বৌদ্ধ প্ৰায় জগত বাধ্যপি আৰু এই ধৰ্মতাৰধীনসকল এত্যাও দৈহিক বা মানসিক বা উভয়তে উন্নত।

বৌদ্ধ ধৰ্মই ভাৰতবৰ্ষৰ বৃথালৈ আৰু বৃথালৈ গঠা পুণ কৰিলৈ। বৰজা চতুৰঙ্গ আৰু শৰোকৰ কাৰ্য্যালাপ, হৰ্মবৰ্কনৰ পক্ষবাদসৰিক উৎসৱ কৰ পাৰি, একমাত্ৰ বৌদ্ধ ধৰ্মই পোহৰলৈ আনন্দে। বৌদ্ধ ধৰ্মটি কঠিচঠিতীয়ক সৰলমূল কৰিলৈ, দীন দ বৰ্ষৰ প্ৰতি দোহাৰ সকাৰ কৰালৈ আৰু প্ৰত্যেক মানবৰে শক এক কৰি দি সৰ্বনিয়ন্তাৰ উপাসনাত, প্ৰত্যেক মানবকে ব্যাকুল কৰিলৈ।

ঐসৰ্বেৰ শৰ্মা কটকী।

ବାଣୀ ।

[୫୮ ସହ୍ୟ, ୧୯୩୪୫]

ପ୍ରାଇନ, ୧୯୦୬ ।

ଆମାର ମଂସାବ ।

ମହି ମୋରାବେ । କଦିବ ଗାନ,
ମହି ମୋରାବେ । ଯେବିଲି ଆଏ,
ଖୋବ ହିୟାର ତାଣୀ ଉତ୍ତଳି-ଥୁପୁଣି ଧିବିଛେ ବିଶ୍ଵତାନ ।
ମୋବ ବୀଷମେ ନେମାନେ ଶୁବ,
ମୋବ ହିୟାଓ ମମବେ ଜୁବ,
ମହି ନିଜେଇ ବୀଣୀ ଅଗମି ଅଳାଇ କବିଛେ ହିୟା ଆହୁର ।
ଚୋରୀ । ଜ୍ଞାନିକେ ତବାବ ମାଳା,
ଚୋରୀ । ଇହିଛେ ଜ୍ଞାନିବ ବାଲା,
ତୁମୀ । ଶାହ-ନନ୍ଦତ୍ତ ସୁରିହେ ଗାଇତ୍ରେ ଅନାନ୍ଦ ପ୍ରେମବ ବୋଲା ।
ଶେରୀ । ମୁନିବ ମାଧ୍ୟମ-ବନ,
ଶେରୀ । ପିରିବ ସିଂହମନ,
ମୋବ ପ୍ରାଣତ ପୁଲକ ଗୁମ୍ଫ, ହଇ ସାକେ ଉଚାତନ ।
ଖୋବ ଚକ୍ର ମୌରତ କଥା,
ମୋବ ଶୁଷ୍ଟ ଗହିନ ଆତ୍ମୀୟ ବିୟାଲି କଥା ଏହି ଆକୁଳତା ।
ମୋବ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଥିବତା ନାହିଁ,
ମୋବ ଚାରନି ପିଛଳି ଯାଏ,
ମୋବ ଚିତ୍ତ-ତଟିଲେ ବାବାର ବାଗବି ପାଥରି ମେଦେଖା ଠାଇ ।
ମୁକ୍ତ ଦୂର ନାହିଁଛେ ଯାତ,
ଚୋରୀ । ଯର୍ତ୍ତ୍ତ ଉଠିଛେ ତ'ତ,
ତେଣେ ମୋର ଏହି ଦୋର ମାଯାର ମଧ୍ୟେ ହିଠିକେ ମିଳିବ କ'ଣ ?
ମୋବ କାମିତ ବିଲିକି-ଲିଗି,—
ଆଜି ପରିହେ ଆକାଶୀ ବାରୀ,—
ଆଜି ମୌର ଅଗତ ବଲିଯା କିହତ ? କିହତ ବଲିଯା ଆଣୀ ?
ଧୂପି ଔରନ କରିବା ଅର
ଆଜି ହେବୋରା ଆତମା ଲାଇ,

ଆଜି ନିମାତେ ନିଥ ପ୍ରତି କାଣେ-କାଣେ
ଆଜି ତାରେହେ ବତରା କୟ ।
ଆକୁଳତ ପାତି କାଣ
ଯଇ ଏହି ଶୁନିଛୋ ହୃଦୟା ଗାନ,
ମୋର ଔରନ-ଦିଲ୍ଲୀ ଯି ପାରବପରା ଭାହିଛେ ପୁଣ୍ୟ ଧାନ ।
ମହି ଧାତିତ ନମାଳେ । ବୀଣ,
ହେଲେ । ଗାନତ ଶକ୍ତି ହୀନ,
ଖୋବ ବିଜା ସମନା ଆବେଗେ ବୀଳା
ଶୁନିମା ଆଲିମନ୍ତ ସାଧନା
ମଙ୍ଗଳେ ପୁଣକ ଶୀନ ।
ଶ୍ରୀରାଧାକୁମାର କୃତନା ।

ଆମାର ମଂସାବ ।

"ଆଜି ପୂଜା ବୋଲେ", ମୋରେବୁନିମନ୍ତ୍ର,
 ଯାବଇ ଲାଗିବ ମହି ;
ମୋନକାଳ ତୁମ୍ଭୀ, କବିବା ଅଳପ,
 ଭାତପୀନୀ ଧାବିଲେ ।"
ତହୁଳ ଗାଢ଼କ, ଝୁଠେ ବହେଦେକ
 ଆମାର ସୃଜନ ପତା ;
ଧର୍ତ୍ତାମ ଅଳପ, "ମେହେବାବ ଯାକେ"
 ବଳକେ କଥାତ କଥା !
"ତୋମାବେ ମାଥୋନ, ଧର ଦେବ ଦେବେ
 ଲୋକର ଏକୋକେ ନାହିଁ ;
ଏନେ ଧନ କବି ଅଧିନି କବିଲେ,
 ନୋରାବେ । ମିଳାବ ମହି ।"

উঠিল দেবতা, মূরৰ আগত

শনি দ্বয়ব মচড়,

কিহত কিহগ, কিকৰে। নকৰে।

কোমল কোমল গাত !

গোপাই নোহোৱা, মে'ব "পুকুৰ"

পাটীৰ শাশ্বত ললে ;^{১০}

চুক্ত আছিল শাশ্বত লাখুটি

ললে। লাখেকৈ তাকে !

এমোনি হৃষ্ণনি, নকৰি বিচার

তপিম। উমান ধৰি;

লাখুটি ভালোৱে, ছই চাইছিলো।

উঠিল ধূপুহ কৰি !

দেখিলো। দেখোন, কাপোৰ যেশোৱা।

জিলিকে তুলাৰ গাক ;

কাপোৰ দেৱাই, আমোড়ে আলোড়ে

পাতিছিল গৈ চে !

ইসান বৃন্দিবে চলিলে দেহি ঐ,

নিচেই অঁকণা যই ;

মাতি ওচৰাই, হকুম কৰিলো।

মৰ মৰ চিন বৈথ !

ইতি, শনিবাৰ, সপ্তমী।

"অঁকণা"